

3	Sevgili Okuyucularımız	BANKA Dergisi
4	Kalkınma Plânı 1966 Programında Para, Kredi ve Bankacılık	Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU
7	Kalkınma Plânı 1966 Yılı Programında Para ve Kredi Politikası	BANKA Dergisi
20	Bir Açık Oturumun Düşündürdükleri	Menteş A. ERTAY
28	Bankacılığımızın Gelişmesi ve Personel Politikası	Ali Şakir AĞANOĞLU
39	Sigortacılığımızda Günün Konusu	Hayri BAŞER
42	Piyasa Hareketleri	Yıldırım KILKIŞ
47	Okuyucu Soruları	BANKA Dergisi

BANKA

AYLIK MESLEK ve FİKİR DERGİSİ P.K. 769 Karaköy - İstanbul

Sahibi	: Banka Yayınları ve Kültür Ltd. Şti. adına: Dr. Nezh H. NEYZİ
Yazı İşleri Müdürü	: Alp GÜRUS
Basıldığı Yer	: YENİLİK BASIMEVİ Cemal Nadir Sokak. Büyük Milas Han, No. 46 - Sirkeci
İdare Yeri	: İmam Sok. No: 1 Kat: 5 - Beyoğlu
Yönetim Komitesi	: Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU Necdet DURAKBAŞA Dr. Mustafa A. AYSAN Alp GÜRUS Dr. Nezh H. NEYZİ
Fiyatı	: 2,5 TL.
Abone	: Yıllık 30 TL. Altı Aylık 15 TL.
İlan Tarifesi	: Arka Dış Kapak 800 TL. Arka İç Kapak 500 TL. Ön İç Kapak 650 TL. İç Sahifeler 400 TL.

Abone ve ilân bedelleri Derginin T.C. Ziraat Bankası Beyoğlu Şubesindeki 768 numaralı ve T. İş Bankası A.Ş. Parmakkapı Şubesindeki 271 Numaralı hesabına gönderilebilir.

Dergimize gönderilen yazılar yayınlansın yayınlansın iade olunmaz. Yayımlanan yazılar rızamız olmadan iktibas edilemez.

Haberleşmelerin, «BANKA, Aylık Meslek ve Fikir Dergisi P.K.769 Karaköy İstanbul» adresi ile yapılmasını rica ederiz.

Basıldığı Tarih : 30/4/1966

SEVGİLİ OKUYUCULARIMIZ

1966 yılı Bankacılık mes'elelerimizin aktüalite kazandığı bir yıl olarak şekillenmektedir. Bir yandan, «Kalkınma Plânı 1966 Yılı Programı» nda konu -bize göre yetersiz de olsa- öncesine nisbetle çok daha geniş bir çerçeve içerisinde ele alınırken, öğretim kurumu, dernek v.s. kuruluşların da konuyu çeşitli yönleriyle konferanslarda eleştirdikleri, seminerlerde tartıştıkları göze çarpmaktadır.

Gerçekden, İstanbul Radyosunda geçen Ocak ayında «Bankacılığımızda İkramiyecilik» konusunun bir açık oturumunda tartışılmasından sonra, Şişli ve Galatasaray Özel Yüksek İktisat ve Ticaret Okullarında düzenlenen seri konferanslarda Bankacılık konularına hayli geniş yer verilmiş, «Bankacılar Cemiyeti» de Özel Galatasaray Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu konferans salonunda bankacılık üzerinde ayrıca bir seri konferans düzenlemiştir.

Öteyandan, Türk Sevk ve İdare Derneği, T. Sınai Kalkınma Bankası A. Ş. ve Robert Koleji'nin işbirliği ile Nisan ve Mayıs aylarında haftada bir devam etmek üzere Hiltonda tertiplenen «İşletmelerde Tesirli Mâli İdare Semineri» nde bankacılık mes'eleleri etraflı bir şekilde tetkike tabi tutulmaktadır.

Gerek konferanslar, gerekse seminerlerin geniş ve dikkatli bir topluluk tarafından izlendiği görülmektedir.

Dergimiz önümüzdeki sayısında İşletmelerde Tesirli Mali İdare semineri hakkındaki izlenimlerini ve bu seminerde verilen bazı dikkate değer tebliğlerin metin veya özetlerini sahifelerimizin imkânı ölçüsünde sizlere arzedecektir.

Böylece, bankacılığın dokunulmaz olmaktan çıkması, millî iktisadiyatımız içinde önemi ölçüsünde bir yer kazanması ve mes'elelerin su yüzüne vurmasında, olayların zorlaması kadar Dergimizin bir payı olsa gerektir.

Biz ötedenberi bankacılık mes'elelerinin tartışılarak Yurdumuzda bir «bankacılık umumî efkârı» nın yaratılmasında, bankalardan faydalananlar kadar, bankaların da menfaati olduğu kanaatindeyiz. Ve bu inançla bir kısım üst kademe bankacılarının yayınlarımız karşısında alışılmamış birşeye olan hassasiyete benzer alinganlığını tabii karşılamış bulunuyoruz. Fakat bu devrenin artık geçiştirilmiş olacağını da ümit ve tahmin ediyoruz.

Saygılarımızla
BANKA Dergisi

KALKINMA PLÂNI 1966 PROGRAMINDA PARA, KREDİ VE BANKACILIK

Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU

Bu sayımızda Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanıp Hükümet tarafından benimsenen ve ilk 5 yıllık kalkınma plânının 1966 programı olarak yayınlanan resmi vesikanın para, kredi ve bankacılık kısımlarını yayınlamaktayız.

Para, kredi ve bankacılık konuları kalkınma plânımızda ve D.P.T. de üvey evlât muamelesi görmüştür. Daha başındanberi bu konulara gereken ehemmiyet verilmemiş ve neticede para ve kredi ile ilgili problemler millî ekonomimizin gelişmesi ve plânın tatbiki bakımından birçok zorluklar ortaya çıkarmıştır. Nitekim kalkınma plânımız Türkiye kalkınmasını yalnız ve yalnız bir yatırım problemi olarak görmekte ve yatırımın finansmanının yalnız reel yönleri (gereken tasarrufun temini) üzerinde durulmaktadır. Para ve kredi ile ilgili konulara ya hiç temas edilmemekte veya bunların ehemmiyeti küçümsemektedir.

1966 programında aynı havayı sezmek mümkündür. Fakat kanaatimce daha mühimi programın bir kısmını hazırlayan kimselerin para ve kredi meselelerine lüzumlu ehemmiyeti vermeyişi yanında, bu konuları iyi anlayamamış olmaları ve ehemmiyetli hüküm hatalarına düşmüş bulunmalarındır. Para ve kredi konularının programdaki değerlendirilmesi, tefsiri ve tavsiyeler para meseleleriyle amatör bir âlâka ötesinde meşgul olmayan iktisatçılarımız oldukça sathi düşüncelerine dayanmıştır.

1966 programının para ve kredi bölümünde ileri sürülen fikirler arasında iştirak ettiğim bir çokları vardır. Meselâ bankacılığın islahı bölümünde yer alan düşünceler yıllardanberi çeşitli yayımlarımda ileri sürdüğüm fikirlere aynen uyar. Keza Merkez Bankamızın kredi politikası ve kamu sektörü ile ilişkileri konusunda programda yapılan değerlendirme ve tavsiyeler son derecede isabetlidir. Programda ileri sür-

rülen ve kolaylıkla kabul edebileceğim başka düşünceler de vardır. Fakat Türkiyenin para ekonomisinin temel meseleleri ve esasları hususunda hatalı görüşlerden hareket edilince esasında ehemmiyetli fakat temel meseleler yanında teferruat sayılan konularda doğru görüşlere sahip olmak fazla bir manâ ifade etmez.

Şimdi programda ileri sürülen fikirleri gözden geçirelim:

Para politikasının enflasyonist veya deflasyonist olmayacağı, para ve kredi hacminin plân hedeflerine ulaşmak maksadiyle gerekli umumî talebi vücutte getirecek şekilde ayarlanacağı düşüncesine iştirâk etmemek mümkün değildir. Fakat bu nasıl yapılacaktır? Bu konuda programda belirli fikirler yoktur. Daha ziyade selektif kredi politikası üzerinde durulmakta ve geliştirilmesi istenilen sahalara nisbeten bol ve ucuz faiz hadleriyle kredi verilmesi ön görülmektedir. Fakat selektif kredi politikası haricinde, tekrar edelim, umumî para kredi politikamıza dair herhangi bir belirli fikir mevcut değildir. Yalnız şu var ki, eski yıllardaki hadiseler değerlendirilirken ileri sürülen fikirler program yazarlarının para ve kredi meseleleri hususundaki temel fikirlerinin hatalı olduğu düşüncesini telkin etmektedir. Şimdi bu düşünceleri teker teker ele alalım.

1 — Programda aynen şöyle yazılıyor: «1962 ve 1963 yıllarında ekonomide monoter dengenin sağlanması konusunda belirli bir problem ortaya çıkmamıştır. Para ve kredi konusundaki çeşitli nicelikler ekonomide nisbî bir fiyat istikrarını ve dengeyi sağlayacak ölçüde gelişmiştir.» Bu ifadeden anlaşılıyor ki program yazarları monoter denge ile yalnız fiyat istikrarını anlamaktadır. Bu görüşe katılmak zordur. Acaba memlekette dış tediye bilançosu açıkları varken, iktisadî büyüme arzulananın ve mümkün olanın çok altında iken, millî ekonominin gelişmesi bakımından çok yüksek faiz hadleri karşısında kredi talebi arzından fazla iken v.s. (bütün bu arazlar 1962 ve 1963 senelerinde mevcut idi) fiyatlar nisbî olarak sabit, ise monoter denge vardır, deyip rahatımıza mı bakacağız? Monoter dengeyi ben bu kadar basit anlıyorum.

2 — Programın yazarlarına göre 1964 yılının ilk aylarında millî ekonomide deflasyonist bir eğilim görülmüştür. Bu eğilimin sebebi «Ekonomi dışı olaylar etkisiyle fertlerin banknot ve nakdi paraya (?) karşı likidite tercihini» arttırmalarıdır. Memleketimizde halkın ve bir çok politikacı ve iktisatçılarımızın katıldığı bu sathî, mesnetsiz düşünce para ve kredi meselelerimizin anlaşılması ve tefsiri bakımından hayli tehlikelidir. Fakat ne çare ki çok umumî bir düşünce! Acaba program yazarları likidite tercihinin 1964 yılında arttığını nereden biliyor? Bu düşünceye mesnet olarak gösterilen tek bir husus aynı zamanlarda bankalardaki mevduatın azaldığıdır ki bu azalmanın başka sebeplere

dayandığını Banka Dergisinde (cilt 3 sayı 1) yayınlanan bir makalede izah etmiştim. Keza 1964 yılında Türkiyede bir likidite tercihi, diğer bir tabirle iddihar'ın bulunmadığını 1965 Şubat ayında yayınlanan «İktisadî Durgunluğun Sebepleri» isimli kitabımda uzun uzadıya izah etmiştim. Kısacası program yazarları alelumum iş adamlarımız ve iktisatçılarımız gibi piyasadaki para darlığını halkın parasını yanında sakladığına atfetmektedirler ki bunun hatalı bir görüş bulunduğu bahis konusu kitapta izah edilmiştir.

3 — Program yazarlarının para arzı anlayışı kanaatimce yanlış ve yanıltıcıdır. Nitekim banknot, ufaklık para ve vadesiz mevduat toplamı para arzı olarak mütlâa ediliyor. Çek tedavülünün yaygın bulunduğu ve gelir ödemelerinin (gelire ödemeler ve gelirden yapılan ödemeler) çek ile yapıldığı memleketlerde para arzını bu şekilde ifade etmek doğrudur. Bizim iktisatçılarımız da okudukları basit ders kitaplarının tesirinden kurtulamıyarak veya yabancı uzmanlar Türkiyenin şartlarını kavramaksızın para arzını bu şekilde anlamaktadır. Halbuki Türkiyede gelir ödemelerinde çek kullanılmadığı cihetle vadesiz mevduat fonksiyon ve tesir bakımından kanunî paradan tamamen farklıdır. Kanunî para ile vadesiz banka mevduatını toplamak elma ile armudu toplamak gibi olur. Mesele üzerinde fazla durmıyacağım. Yalnız şurasına da işaret etmeden geçemeyeceğim. Program yazarları bir taraftan para arzını, kanunî para ve vadesiz mevduat toplamı olarak tarif ederken, diğer taraftan 1964 yılı içinde hayal ettikleri likidite artışı neticesinde banka mevduatının gelişemediğini söylüyorlar. Demek ki bizzat kendi muhakemelerine göre banka mevduatı ile kanunî para farklı şeylermiş! Halk her ikisini farklı telâkki ediyormuş... O halde farklı olan iki şeyi bir araya nasıl toplayıp her ikisine birden para arzı ismini veriyorlar?

4 — Banka mevduatının 1964 ve 1965 yıllarındaki gelişmesine dair ileri sürülen düşünceler de kanaatimce doğru değildir. Banka Dergisinde yayınlanan yazımda bu konuyu incelemiştim. Yalnız bir noktaya işaret etmekte fayda vardır. Program yazarlarına göre 1965 içinde mevduat artışı 1964 yılında bankalardan kaçan kanunî paranın bankalar sistemine dönüşü olarak ifade edilmektedir. Mevduatın artmasını izah edebilecek apaçık bir sebep varken (Yani kanunî para miktarındaki % 20 artış) program yazarlarının başka sebeplerle mevduat artışı izaha çalışmaları tuhaf görünüyor.

*
**

1966 yılında uygulanacak para ve kredi politikası ve alınacak tedbirler başlığı altında ileri sürülen fikirler ise, umumiyetle isabetlidir. Yalnız para ekonomimizin temel problemi yanlış teşhis edildiği müddetçe bahis konusu perakende tedbirler istenilen neticeyi veremeyecektir.

KALKINMA PLÂNI 1966 YILI PROGRAMINDA PARA VE KREDİ POLİTİKASI (*)

I. DÖNEM ORTASI DEĞERLENDİRME

Beş Yıllık Kalkınma Plânında uygulanacak para ve kredi politikasının temel ilkeleri şu şekilde özetlenebilir.

Enflasyona yol açmayacak bir para ve kredi politikası takip edilecektir. Moneter politika araçları enflasyonist veya deflasyonist eğilimleri önleyecek esneklikte kullanılarak, toplam para ve kredi hacminin ekonominin gelişen gerçek talebine uygun olması sağlanacaktır.

Kredilerin ekonomi içinde plân hedeflerine uygun olarak optimum dağılımı temin edilmelidir. Bu konuda genellikle, çeşitli idarî kararlarla dondurulmuş olan faiz hadlerinin iktisadî faize yaklaştırılmasına çalışılacaktır. Orta ve uzun vâdeli yatırım kredisi veren müesseselerin imkânları artırılacak ve yeni müesseseler kurulacaktır.

Bu temel ilkeler içinde yıllık programlarla para ve kredi konusundaki sorumlara çözüm yolu bulunmaya çalışılmıştır.

1. Para politikası

1962 ve 1963 yıllarında ekonomide monoter dengenin sağlanması konusunda belirli bir problem ortaya çıkmamıştır. Para ve kredi konusundaki çeşitli nicelikler ekonomide nisbi bir fiyat istikrarını ve dengeyi sağlayacak ölçüde gelişmiştir. Diğer taraftan 1964 yılının ilk aylarında gelişen deflasyonist eğilimler moneter politika araçlarının etkili bir şekilde kullanılması zorunluğunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle ekonomi dışı olaylar etkisiyle fertlerin banknot ve nakdi paraya karşı likidite tercihlerini artırmaları, bir taraftan bankalardaki mevduatın ve dolayısıyla kredilerin gelişme hızına tesir etmiş, diğer taraftan da bankaların likit kaynaklarının azalmasına yol açmıştır. 1964 yılının ikinci yarısında vâdeli mevduat karşılık nisbetleri yüzde 20 den yüzde ona düşürülmek, Merkez Bankası reeskont limitleri genişletilmek ve muamelelere kolaylık getirilmek suretiyle, para ve kredi politikası genişletici hedefler üzerine oturtulmuştur. Mali politika araçlarına paralel bir yönde alınan bu tedbirler, ekonomik faaliyetlerin hız kazanmasını sağlamıştır.

(*) Plândan aynen alınmıştır.

Tablo : Para Arzı 1962 - 1965

		Banknot Ufak para	Zincirleme Endeks	Kaydı para-vadesiz Tasarruf mevduatı	Zincirleme Endeks	Toplam para arzı	Zincirleme Endeks	
							Altı aylık	Yıllık
Aralık	1961	4.140	100	5.885	100	10.025	100	100
Haziran	1962	4.306	104	5.757	98	10.063	100	—
Aralık	1962	4.527	105	6.437	112	10.964	109	109
Haziran	1963	4.587	101	6.393	100	10.980	100	—
Aralık	1963	4.926	107	7.241	112	12.167	110	111
Haziran	1964	5.103	103	6.936	96	12.039	99	—
Aralık	1964	5.835	114	8.164	118	13.999	116	115
Mayıs	1965	6.003	103	8.413	103	14.416	103	—

Para ve kredi alanındaki genel göstergelerin değişimi aşağıda kısaca özetlenmiştir.

a. Para arzı

Para arzındaki gelişmeler Tablo da gösterilmiştir. Mevsimlik hareketine göre, yılın ilk yarısında bir evvelki yıl sonu seviyesinde gelişen toplam para arzı, 1964 yılının ilk yarısında bu eğilimin dışında kalarak hafif bir düşme göstermiştir. Bu dönemde para arzındaki gelişmenin diğer bir özelliği de fertlerin banknot ve ufak paraya olan likidite tercihlerinin artmış olmasıdır. Gerçekte, bu dönemde banknot ve ufak para artarken kaydı para ve vadesiz tasarruf mevduatı azalmıştır. 1963 Haziran'da banknot ve ufak paranın toplam para arzı içindeki oranı % 41,6 iken, bu oran 1964 Haziran'ında yüzde 4,4 e yükselmiştir. 1964 yılının ikinci yarısından sonra alınan genişletici para politikası, tedbirlerin sonucu olarak, bu dönemde toplam para arzı eski yıl seviyelerinin üstünde bir artış hızı kazanmış ve bu artış 1965 yılının ilk yarısında da devam etmiştir.

Ayrıca, 1965 in ilk yarısında fertlerin banknot ve ufak paraya olan likidite tercihleri de azalmıştır. Para arzının kompozisyonunda meydana gelen bu değişiklikler, kaydı para ve vadesiz tasarruf mevduatının 1964 yılının ilk yarısında bir evvelki yıl sonu seviyesinin çok aşağısında gelişmesine ve dolayısıyla bankaların likiditesine olumsuz ölçüde tesir ederek kredi hacminin daralmasına yol açarken, 1965 in ilk yarısında kaydı para ve vadesiz tasarruf mevduatının aynı dönem için eski yıllar seviyesinin çok üstünde artmasına sebep olmuştur. Tedavül eden banknot ve ufak paranın bankalar sistemine dönüşü olarak tanımlayabileceğimiz bir değişiklik, 1965 yılında bankaların likidite ve kredi yaratma imkânlarını artırmıştır.

Toplam para arzındaki gelişmelerin önemli bir etkeni olan Merkez Bankası emisyon hacmindeki değişimler ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : Emisyon Hacmi 1962 - 1965

Dönemler	Miktar (Milyon TL.)	Altı aylık	Zincirleme Endeks Yıllık
31/12/1961	4,783	100	100
30/ 6/1962	4,749	99	—
31/12/1962	5,122	108	107
30/ 6/1963	5.028	98	—
31/12/1963	5.581	111	109
30/ 6/1964	5.607	100	—
31/12/1964	6.611	118	118
30/ 6/1965	6.547	99	—

1962 ve 1963 yıllarında sırasıyla yüzde 7 ve yüzde 9 oranında artan emisyon hacmi 1964 yılında yüzde 18 oranında artmıştır. Öte yandan 1964 yılının ilk yarısında emisyon hacmi, para arzı kompozisyonunda meydana gelen değişikliğin sonucu olarak, mevsimlik hareketinin dışında hızlı bir artış göstermiştir. 1965 yılının ilk yarısında emisyon hacmi, 1962 ve 1963 yıllarında olduğu gibi evvelki yıl sonu seviyesinin altında kalmıştır.

b. Mevduat

Toplam mevduattaki değişmeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : Bankalardaki mevduat

(Bankalararası Mevduat hariç)

Dönemler	Miktar (Milyon TL.)	Zincirleme Altı aylık	Endeks Yıllık	Vâdeli/Toplam Mevduat Oranı (yüzde olarak)
31/12/1961	8,276	100	100	16,2
30/ 6/1962	8,491	103	—	19,1
31/12/1962	9,418	111	114	15,8
30/ 6/1963	9.456	100	—	18,9
31/12/1963	10.516	111	112	19,7
30/ 6/1964	10.451	99	—	21,7
31/12/1964	12.010	115	114	19,4
31/ 5/1965	12.704	106	—	20,7

1962 - 1964 yıllarında toplam mevduattaki yıllık artış yüzde 14 civarındadır. Ancak, yılın ilk yarısında mevsimlik hareketin etkisi altında önemli bir artış göstermeyen toplam mevduat hacmi, 1964 ve 1965 yıllarının ilk yarısında bu eğilimin dışında bir hareket göstermiş, 1964 de azalırken 1965 de önemli oranda artmıştır. Bu değişmeler bankaların kredi yaratma imkânını 1964 de olumsuz ve 1965 de olumlu yönde etkilemiştir.

Diğer taraftan vâdeli mevduatın toplam mevduata oranında 1961 ve 1962 yılları hariç önemli değişiklik olmamıştır.

c. Banka kredileri

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 1962 ve 1963 yıllarında önemli oranlarda artan banka kredileri, 1964 yılının ilk yarısında bu eğilimin dışında bir hareket göstermiş ve bu dönemde bir evvelki yıl sonu seviyesinde kalmıştır.

1964 yılının ikinci yarısında alınan tedbirlerin sonucu olarak krediler bu dönemde hızlı bir artış göstermiştir. Bu artış 1965 yılının ilk yarısında da devam etmiştir.

Tablo : Banka Kredileri 1962 - 1965

Dönemler	Miktar (Milyon TL.)	Zincirleme Altı aylık	Endeks Yıllık
31/12/1961	8,324	100	100
30/ 6/1962	9,027	108	—
31/12/1962	10,362	115	125
30/ 6/1963	10,918	105	—
31/12/1963	11,886	109	115
30/ 6/1964	11,922	100	—
31/12/1964	13,454	113	113
31/ 5/1965	14,208	105	—

Kredi hacminin önemli etkenlerinden biri olan Merkez Bankası kredilerindeki gelişme ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : Merkez Bankası Kredileri 1962 - 1965

Dönemler	Miktar (Milyon TL.)	Zincirleme Altı aylık	Endeks Yıllık
31/12/1961	1,157	100	100
30/ 6/1962	1,238	107	—
31/12/1962	1,824	147	158
30/ 6/1963	2,544	140	—
31/12/1963	3,151	124	173
30/ 6/1964	3,138	99	—
31/12/1964	4,140	132	131
30/ 6/1965	4,105	99	—

Genellikle yılın ilk yarısında daha az, ikinci yarısında daha çok bir artma gösteren Merkez Bankası kredilerinin gelişimi 1964 ve 1965 yıllarında bu eğilimin dışında olmuştur. Gerçekten, bu yılların ilk yarısında Merkez Bankası kredileri bir evvelki yıl seviyelerinin altında kalmıştır. Böyle bir değişiklik, Merkez Bankası kre-

dilerinin daha artan bir ölçüde kamu sektörü finansmanında kullanılmasının ve bu sektörün kredileri ihtiyacının yılın ikinci yarısında belirmiş olmasının bir sonucudur. Böylece bu yıllarda, Merkez Bankası kredileri kamu sektörüne açılan kredilerin etkisiyle yılın ilk yarısında daralmakta yılın ikinci yarısında genişlemektedir. 1965 yılının ilk yarısında Banka kredilerindeki gelişmenin, 1964 yılının aynı döneminde olduğu gibi kredi daralmasının etkisi altında kalmamış olmasının nedeni, 1965 yılında mevduattan meydana gelen hızlı artışın bankaların likiditesini arttırmış olmasıdır.

Bankaların likidite durumları, hazır aktiflerinin (kasa + Merkez Bankasındaki serbest mevduat + tahviller cüzdanı) toplam mevduata oranı şeklinde aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : Bankalarda Hazır Akif/Toplam Mevduat Oranı

(Yüzde olarak)

	1963	1964	1965
Ocak	12,2	9,7	13,2
Şubat	14,1	10,3	13,1
Mart	13,9	11,8	13,8
Nisan	11,6	10,8	11,6
Mayıs	11,1	10,1	11,3

Bu karşılaştırma bankaların likit durumlarının 1965 yılında 1964 yılına oranla önemli ölçüde arttığını ve 1963 yılının aynı ayları seviyesine ulaştığını göstermektedir.

Yukarıda kısaca özetlenen çeşitli göstergeler 1965 yılının ilk aylarında, para arzı, mevduat ve kredilerin mevsimlik hareketlerin dışında hızlı bir artış içinde bulunduğunu, bankaların likidite durumlarının para arzı ve kredi artışlarını etkileyecek ölçüde olduğunu göstermektedir. Bu durum 1965 yılının ikinci yarısında ortaya çıkacak mevsimlik gelişmeler karşısında, 1965 yılında para ve kredi hacmindeki toplam gelişmelerin moneter dengede enflasyonist baskılar yaratmayacak şekilde yakından izlenmesini zorunlu kılmaktadır.

2. Kredilerin dağılımı

Banka kredilerinin Kalkınma Planında öncelik verilen sektörlerin gerçek ihtiyaçlarına uygun olarak dengeli bir şekilde dağılımı Planlı dönemde önemli bir sorun olmakta devam etmiştir. Gerçekte, Merkez Bankası reeskont hadleri ve limitleri farklılaştırılmak, belli krediler üzerinde ihtisaslaşmış bankaların kaynakları artırılmak ve bu konuda yeni müesseseler kurmak suretiyle kredilerinin optimum dağılımı sağlanmaya çalışılmıştır.

Özellikle tercihli sanayi kolları senetlerine, ziraat senetleri, ihracat finansman senetleri ve küçük san'at erbabı senetleri gibi düşük reeskont haddi uygulamasına Planlı dönemde başlanılmış, tercih edilen kollarında Merkez Bankası reeskont limitleri önemli oranlarda artırılmıştır. Öte yandan, uzun vadeli yatırım kredileri veren Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın kayrakları artırılmış ve yine sanayi işletme-

lerinin orta vâdeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak üzere Sınai Yatırım ve Kalkınma Bankası kurulmuştur. Ayrıca Ziraat Bankası ve Halk Bankası'nın sermayeleri sırasıyla 600 milyondan 1,5 milyara ve 150 milyondan 300 milyona çıkarılarak ilgili sektörlerde kredilerin genişleme imkânları hazırlanmıştır. İktisadî Devlet teşekküllerine proje esasına göre yatırım kredisi veren Devlet Yatırım Bankası faaliyete geçmiştir. Özel sektör yatırımlarının finansmanına yardım edecek geniş imkânlı özel Yatırım Bankasının kurulması için hazırlanan kanun tasarısı T.B.M.M. ne sunulmuştur.

Ancak bu konuda gösterilen belirli çabalara rağmen kredilerin sektörler arasında Plân hedeflerine uygun, yeterli ve optimum bir dağılımı sağlanamamıştır. Mevcut kredi sistemi daha çok kısa vâdeli krediler şeklinde olmakta ve özellikle ticaret sektörünün ithalât, ihracat ve ticarî muamelelerini finanse etmekte devam etmiştir.

a. Özel sektöre açılan banka kredileri

Özel sektöre açılan kredilerin takriben yüzde 55 i kısa vâdeli ticarî krediler şeklindedir. Tarım kredilerinin toplam krediler içindeki payı Plân döneminden itibaren yükselmeye başlamış olmakla beraber bu krediler sektörün ekonomi içindeki önemli payı karşısında yetersiz kalmaktadır. Kaldı ki tarım sektörüne açılan kredilerin önemli bir kısmı donmuş durumdadır. Özellikle orta ve uzun vâdeli sınai krediler ile küçük san'at ve esnaf kredilerinde görülen küçük ölçüde artışlara rağmen bu krediler sanayici ve küçük esnafın kredi ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmış ve bu konuda toplam kredi hacmi içinde yapısal bir değişiklik yaratılamamıştır.

b. Merkez Bankası kredilerinin dağılımı

Bugünkü uygulamada Merkez Bankası reeskont hadleri öncelik verilen sektörler için farklılaştırılmak suretiyle kredilerin dağılımı etkilenmeye çalışılmaktadır. Tarımsal ve tercihli sanayi kollarına ait senetlerle ihracat finansmanı ve küçük san'at ve esnaf senetlerinde reeskont haddi 5,25 diğer senetlerde 7,5 seviyesindedir. Ancak, Merkez Bankası kredilerinin aşağıdaki tabloda gösterilen dağılımı, öncelik verilen sektörlerin bu kredilerden istifade oranının zaman içinde azaldığını ortaya koymaktadır. Özellikle tarım senetlerinin toplam Merkez Bankası kredileri içindeki oranı 1961 yılında % 24,1 den 1965 yılında % 7,3 e düşmüş bulunmaktadır. Sanayici ve madenci senetleri içinde durum aynı yıllar itibarıyla % 10,3 den % 3,8 e düşüş şeklindedir. Küçük san'at ve esnaf teşekküllerinin senetleri de toplam Merkez Bankası kredilerinin %2 si oranındaki gayet küçük payını devam ettirmektedir. Gerçekte bu durum, Merkez Bankası kaynaklarının artan bir ölçüde Hazineye ve kamu kuruluşlarının fiyat tanzimi ve stok tesisi muamelelerine yönelmiş olmasının bir sonucudur. Aşağıdaki tabloda Merkez Bankası kredilerinin bir açıdan dağılımı gösterilmiştir.

Tablo : Özel Sektöre Açılan Banka Kredileri (Milyon TL.)

	1962	1963	1964	1965(a)	Toplam içindeki oranları			
					1962	1963	1964	1965(a)
Ticarî krediler v.b.	5.310	5.872	6.242	6.593	59,6	57,8	54,3	56,0
Tarım kredileri	1.953	2.408	2.991	2.893	21,9	23,7	26,0	24,6
Sınav kredileri	334	385	485	524	3,7	3,8	4,2	4,5
Konut inşaat kredileri	1.131	1.294	1.528	1.482	12,7	12,7	13,3	12,6
Küçük sanat ve esnaf kredileri	183	202	247	272	2,1	2,0	2,2	2,3
Toplam krediler	8.911	10.161	11.493	11.764	100,0	100,0	100,0	100,0

(a) Nisan sonu rakamları

**Tablo : Merkez Bankası Kredileri — Muameleler İtibariyle
(Milyon TL.)**

	1961	1962	1963	1964	1965(a)	Toplam içindeki oranları				
						1961	1962	1963	1964	1965
Ticarî senetler	292	574	707	1.130	856	25,3	31,5	22,4	27,3	20,8
Sanayici ve Madenci senet.	119	129	134	201	157	10,3	7,1	4,3	4,8	3,8
Küçük sanat ve esnaf senetleri	33	32	44	73	113	2,8	1,7	1,4	1,8	2,8
Hazine kefaletini haiz bonolar	265	316	943	1.191	870	22,9	17,3	29,9	28,8	21,2
Tarım senetleri	279	270	396	242	299	24,1	14,8	12,6	5,8	7,3
Hazine bonoları ve avanslar	169	503	927	1.303	1.810	14,6	27,6	29,4	31,5	44,1
Krediler Toplamı	1.157	1.824	3.151	4.140	4.105	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(a) Haziran sonu rakamları

Tablo : Merkez Bankası Kredilerinin Sektörlere Göre Dağılımı
(Milyon TL.)

	1961	1962	1963	1964	Toplam içindeki oranları			
					1961	1962	1963	1964
I. Hazineye açılan kredi,	50	393	813	1.173	4,3	21,5	25,8	28,3
II. Fiyat ve Stok Tanzimi								
Kredileri	427	513	1.130	1.836	36,9	28,1	35,9	44,3
a. Tekel Genel Müdür.	50	—	75	335	4,3	—	2,4	8,1
b. Toprak Mahsulleri Ofisi	215	316	868	856	18,6	17,3	27,6	20,7
c. Şeker Şirketi	86	171	109	159	7,4	9,4	3,4	3,8
d. Tarım Satış Koop.	76	26	78	486	6,6	1,4	2,5	11,7
III. Diğer krediler	680	819	1.208	1.131	58,8	50,4	38,3	27,4
a. Resmî sektör	151	143	144	129	13,1	7,8	4,6	3,2
b. Özel sektör	529	775	1.064	1.002	45,7	42,6	33,7	24,2
Toplam Krediler	1.157	1.824	3.151	4.140	100	100	100	100

Merkez Bankasınınca Hazineye açılan krediler 1961 yılında 50 milyon liradan 1 milyar 123 milyon bir artışla 1964 yılında 1 milyar 173 milyon liraya yükselmiş ve bu kredilerin toplam Merkez Bankası kredileri içindeki payı aynı yıllar yüzde 4,3 den 28,3 e çıkmıştır. Diğer taraftan, fiyat tanzimi ve stok tesisi maksadıyla Tekel Genel Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi, Şeker Şirketi ve Tarım Satış Kooperatiflerine açılan kredilerde 1961 yılından 1964 yılına kadar 1 milyar 409 milyon lira artış kaydedilmiş ve bunların toplam Merkez Bankası kredileri içindeki oranı aynı yıllar için yüzde 36,9 dan yüzde 44,3 e yükselmiştir.

1964 yılında Tekel Genel Müdürlüğünün ve Tarım Satış Kooperatiflerinin özellikle tütün ve fındık alımları için Merkez Bankası kaynaklarından geniş ölçüde faydalanması, bu çeşit kredilerin hacmini büyük ölçüde artırmıştır.

Merkez Bankasının bankacılık sistemine genellikle reeskont yoluyla sağladığı kredi imkânlarının toplam krediler içindeki payı yukarıda sözü edilen gelişmeler sonunda bir azalma göstermekte, bu oran 1961 yılında yüzde 58,8 den 1964 yılında yüzde 27,4 e düşmüş bulunmaktadır.

Merkez Bankasının resmi kuruluşların fiyat tanzimi ve stok tesisi muamelelerine tahsis ettiği kredilerin zamanla artış içinde bulunması, bu banka kredilerinin ekonominin prodüktif sahalarına yönelmesini engellemekte ve gerçek gelişmeye paralel olarak Merkez Bankası kanalıyla ekonomiye sağlanan nakdi genişlemenin dengeli dağılımını etkilemektedir. Diğer taraftan, fiyat tanzimi ve stok tesisi için açılan kredilerin donmuş krediler durumuna gelme eğilimi göstermesi, konsolidasyon zorunluğunu ortaya çıkarmakta ve resmi kuruluşların bu muamelelerinden doğan zararlarının Merkez Bankası tarafından yüklenilmesi sonucunu vermektedir.

II. 1966 YILINDA UYGULANACAK PARA VE KREDİ POLİTİKASI VE ALINACAK TEDBİRLER

I. Para ve kredi politikasının genel esasları

1966 yılında para ve kredi politikası, ekonomide moneter dengeyi sağlayacak ve kalkınma hızının gerçekleşmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenecek ve kredilerin Plânda öncelik verilen sektörlerin ihtiyaçlarına uygun olarak dağılımı sağlanacaktır. Bu hedefe ulaşırken toplam para ve kredi hacminin ekonominin mevsimlik ve genişleyen gerçek ihtiyacına uygun olması sağlanacak ve bu amaçla Merkez Bankası reeskont haddi ve limitlerinden ve para politikasının diğer araçlarından yararlanılacaktır. Uygulanmakta olan kalitatif kredi politikası tedbirlerinde esneklik ve verimlilik sağlanacaktır.

Para ve kredi politikasının bu esaslar içinde yürütülebilmesinde Maliye Bakanlığı, Merkez Bankası, Bankalar Birliği ve Banka Kredilerini Tanzim Komitesi ile Devlet Plânlama Teşkilâtı arasında yakın bir işbirliği kurulacaktır.

2. Para politikası ile malî politikanın ahenkleştirilmesi

Para politikasının uygulanmasında kamu harcamalarının ve özellikle kamu kuruluşlarının destekleme alımlarının para politikasına etkileri izlenecek ve malî politika ile para politikasının ahenkli olarak yürütülmesi sağlanacaktır.

3. Reeskont hadleri ve limitleri

Uygulanmakta olan reeskont hadleri 1961 yılından itibaren yürürlüktedir. Rees-

kont hadlerinin cari seviyesi bankaların Merkez Bankası kaynaklarını kendilerine tanınan limitlerin çok altında kullanmalarına yol açmaktadır. Bu bakımdan reeskont ve faiz hadleri arasındaki ilişkiler yeniden gözden geçirilerek, bu hadlere esneklik kazandırılacak ve faiz hadlerinin de değişik şartlara intibak imkânları sağlanacaktır.

4. Merkez Bankası — Kamu Sektörü ilişkileri

Merkez Bankası kaynaklarının artan bir ölçüde Hazine ve diğer kamu kuruluşlarının finansmanına tahsis eğilimi devam etmekte ve bu durum, para politikasının ekonominin gerçek ihtiyaçlarına uygun bir şekilde kullanılmasını kısıtlamaktadır. Merkez Bankasının kredi kontrolü alanındaki etkisini artırmak; Hazine, bankalar ve iş alemiyle bağlarını plânlı dönemin gerektirdiği süreye çıkarmak ve bu kurumu takviye etmek maksadıyla gerekli incelemelere başlanacaktır.

5. Hazine plâsman bonoları

Son yıllarda, ticarî bankaların mevsimlik atıl fonlarını kıymetlendirmek için Hazine plâsman bonolarına olan talepleri artmıştır. Ancak, bu bonoların bugünkü satış sistemi ve faizi tamamen idarî kararlara bağlı kalmaktadır.

Hazine plâsman bonolarının satışlarına diğer memleketlerdeki örneklerine uygun bir esneklik ve düzen getirilecek, Hazine ve Merkez Bankasının işbirliği ile bu bonolara genel para ve kredi politikası içinde yer verilecektir.

6. Tarım kredileri

Tarım kredilerinin genişlemesi ve bu sektörün ihtiyaçlarına uygun olarak kullanımının sağlanması ilgili kuruluşların işbirliği ile gerçekleştirilecektir.

a. Tarım kredi politikasının Plân ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi için Ziraat Bankasının sermayesi 750 milyondan 1,5 milyar liraya çıkarılmış bulunmaktadır. Banka sermayesine karşılık olarak 3202 ve 6117 sayılı Kanunlara göre bütçeden gereken ödemeler yapılacak ve Bankanın bu şekilde artan öz kaynaklarının Plân hedeflerine uygun istihsal potansiyeli olan alanlarda yatırım ve kontrollü krediler şeklinde kullanılması sağlanacaktır.

b. Tarım satış kooperatiflerinin müdahale alımları ve çeşitli kanun ve karar-namelerle verilen sosyal görevlerin sonucu olarak ortaya çıkan Ziraat Bankasının zarar ve alacaklarının zamanında ve eksiksiz olarak ödenmesi imkânı yaratılacaktır.

c. Ziraat Bankasının tarım kredi kooperatiflerine açılan kredilere yüzde 5, tarım senetlerinin Merkez Bankasında reeskontuna yüzde 5,25 faiz uygulanmaktadır. Bu durum tarım kredilerinin genişlemesini etkilemektedir. Kredi faizi ve reeskont haddi arasındaki fark Ziraat Bankasının bu muamelelerden doğan asgarî masrafını koruyacak şekilde düzenlenecek ve böylece ziraî reeskont limitlerinin tam olarak kullanılmasını sağlayacaktır.

7. Sanayî kredileri

a. Sınai işletmelere orta ve uzun vâdeli kredi veren Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Sınai Kredi ve Yatırım Bankasının kaynakları işletmelerin kredi taleplerini yeterli ölçüde karşılamaktan uzak durumdadır. Özel sektörün 1966 yılı sınai

yatırım hedeflerinin gerçekleşmesi için, bu iki bankanın kaynaklarının önemli ölçüde artırılması zorunludur. Bulunacak iç ve dış kredi imkânlarıyla bu bankalar yeterli kaynaklara kavuşturulacaktır.

b. Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının kredi verdiği veya sermayesine iştirak ettiği kuruluşların hisse senetlerini halka intikal ettirmek konusundaki müsbet çalışmalarının daha hızlı gelişmesi sağlanacak ve ayrıca bu bankanın dış kredilerinden istifadesini artırmak bakımından rapor muamelelerinden istifade imkânları araştırılacaktır.

c. Yatırım kredilerinin geri kalmış bölgelere kaydırılması konusunda daha düşük bir faiz haddinin teşvik edici imkânlarından faydalanılacak ve bu konuda Devletin aracılığıyla Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Sınai Kalkınma ve Yatırım Bankasına sağlanan fonların, bu fonlar geri kalmış bölgelerdeki yatırım teşebbüslerinde kullanılması halinde daha düşük bir faizle verilmesi sağlanacaktır.

d. Madencilik sektörünün âcil kredi ihtiyaçlarına çözüm yolu bulmak amacıyla Madencilik Bankası kurulması konusundaki hazırlıklar en kısa zamanda tamamlanacak ve bankanın yeterli kaynaklarla faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

e. Gemi onarım ve inşaa kredilerinin gelişmesi için kurulmuş bulunan özel fon kaynakları, Hazine aracılığı ile sağlanacak, iç ve dış krediler ve tasarrufcu kamu kurumlarının ticari bankalardaki vâdeli mevduatının yatırılması ile artırılabilecektir.

f. Gemi onarım ve inşaa kredileri ile madencilik kredilerinin gelişmesi konusunda ilgili sektörlerin âcil ihtiyaçlarına çözüm yolu bulunamamıştır. Denizcilik Bankası ve Etibank emrinde özel fonlar kurularak bu kredilerin gelişmesi temin edilmelidir. Genel Bütçeden yapılacak transferler, Hazine aracılığı ile sağlanacak iç ve dış krediler ve tasarrufcu kamu kurumlarının ticari bankalardaki vâdeli mevduatının yatırılması suretiyle bu fonlara yeterli kaynak sağlanacaktır.

8. Küçük sanat ve esnaf kredileri

1966 yılında küçük sanat ve esnaf kredilerinin toplam krediler içindeki payının önemli oranda artması genel bir politika hedefidir.

a. 699 sayılı Kanunla Halk Bankasının sermayesi 300 milyon liraya çıkarılmıştır. Bankanın sermayesine iştirak payı olarak Genel Bütçeden yapılacak transferlerin, küçük sanat ve esnaf erbabının yatırım kredilerine tahsis edilmesi sağlanacaktır.

b. Halk Bankasının reeskont yoluyla Merkez Bankasından kullanabildiği imkânlar, bu bankaya sağlanan reeskont limitinin çok altında kalmaktadır. Halk Bankası daha aktif bir kredi politikası uygulamak suretiyle, Merkez Bankası reeskont kredilerinden artan ölçülerde faydalanacaktır.

9. Konut kredileri

Emlâk Kredi Bankası tarafından takip edilen konut kredileri politikasının, bankanın kendi imkânlarıyla karşılanabilir durumda olmaması Hazine kaynaklarının önemli ölçüde bu bankaya tahsis edilmesi sonucunu doğurmuştur.

a. Emlâk Kredi Bankasının uyguladığı kredi politikasının esasları yeniden düzenlenecek ve Hazine imkânlarının banka kanalıyla konut kredilerine tahsis edilmesi önlenecektir.

b. Yapı tasarrufu sisteminin şartları özellikle verilen kredinin vadesi ve faiz haddi yönünden ele alınacak, sosyal mesken standartları dışında kalan konut kredilerinde faiz ve vade farklılaştırılmasına gidilecektir.

c. Emlak Kredi Bankasının aktifinde bulunan ticari ve sosyal amaçla yapılmış gayrimenkullerin satışları ve tasviyesi hızlandırılacaktır.

10. Bankacılığımızın geliştirilmesi

Bankacılığımızın geliştirilmesi konusunda Merkez Bankasınca yürütülmekte olan ve bankacılığımızın bugünkü sorunlarını ve bunlara çözüm yolları getirilecek çeşitli tedbir ve mevzuat değişikliklerini ortaya koyacak araştırma 1966 yılı içinde bitirilecektir. Bu araştırma neticelerine göre özellikle aşağıdaki konularda gereken tedbirler alınacaktır.

a. Bankacılığın masraflarının azaltılması, mevduat ve kredi faizlerinin ve banka komisyonlarının ekonomik ihtiyaçlara uygun olarak gözden geçirilmesi,

b. Mevduat sigortasının uygulanması ve 153 sayılı Kanununun uygulanmasına son verilmesi,

c. Bankaların israfları ile propaganda ve rekabet faaliyetlerinin önlenmesi, banka şubelerinin yurt içinde dengeli bir tarzda dağılmasının sağlanması,

d. Bankacılığımızdaki aşırı büyüme ve aşırı küçülme eğiliminin önlenmesi,

e. İktisadî Devlet Teşekküllerinin bankacılık faaliyetlerinin gözden geçirilmesi ve özellikle bu gruptaki bankalara kendi alanlarında ihtisaslaşma imkânlarının sağlanması,

f. Bankacılığımızın denetiminin uyarıcı ve koruyucu yönden yeniden düzenlenmesi,

g. Uygulamada önemli sorunlar ortaya çıkaran menkul rehni konusuna ve gayrimenkul teminatının kısıtlanması dolayısıyla ortaya çıkan meselelere ticari hayatın ve bankacılığın şartlarına uygun bir çözüm yolu bulunması,

h. Çekle ödeme sisteminin geliştirilmesi,

i. 1931 yılında çıkan kanun ile düzenlenen T.C. Merkez Bankasının para ve kredi konusundaki görev ve yetkilerinin günün ve değişen ekonominin gereklerine göre yeniden düzenlenmesi.

**Ömür boyunca aylık gelir
Modern ve konforlu
apartman daireleri,
tahsil bursu ikramiyesi,
zengin para
ikramiyeleri.**

**Bu zengin
ikramiyelerden
bir veya bir kaçını elde
etmek istiyorsanız, sizde en
az vadeli 50, vadesiz 100
liralık bir hesap açtırınız,
hesabınız varsa
çoğaltınız.**

Türkiye Vakıflar bankası

BİR AÇIK OTURUMUN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Menteş A. ERTAY

Kur'a ile ikramiye dağıtılmasının mevduat artışıındaki tesirleri, bir değerli gazetecinin yönetiminde İstanbul Radyosunda bir açık oturum halinde tartışılmış ve tartışmalar bu derginin Şubat sayısında yayınlanmıştır. Oturumda konuşanların ikisi iki güzide meslekdaşımız, üçüncüsü de bu işlerle yakından ilgisine şahit olduğumuz bir sayın profesördür.

İki meslekdaşımızdan birisi piyangoculuk tatbikatını topyekûn savunmuş ve bu tatbikatın mevduat artışıında kendisinden adetâ vazgeçilmez bir faktör olduğunu ileri sürmüştür. Diğer meslekdaşımız piyangoculuğun mesleğin ciddiye ve vekârı ile bağdaşamayacağını teslim etmekle beraber, halk tasarruflarının Bankalara yönelmesine hizmet ettiği fikrini ileri sürmek suretiyle bugünkü tatbikatın leh veya aleyhinde kati bir vaziyet almaktan kaçınmıştır. Sayın profesör ise tatbikatın tamamen aleyhinde bulunmuştur.

Piyangoculuk hareketi çeşitli yönleriyle ele alınırsa Memleketimizin tetkike çok muhtaç ekonomik mes'eleleri arasında yer alacak vüs'atte bir önem taşımaktadır. Bu itibarla, konu üzerinde bir açık oturum tertipleme fikri çok yerinde bir hareket sayılmalıdır. Ancak, münakaşalara ayrılan zamanın çok az olması ve fikirlerin iyice ortaya konmasına imkân verilmemiş bulunması, münakaşaya katılanların bir kaç kişiye münhasır kalması, bu tartışmadan umulan faydaları ehemmiyetli surette sınırlı kılmıştır. Bu sebeple, konu üzerinde tertiplenmiş olan oturumun bir başlangıç olmasını ve ileride daha iyi teşkilâtlanmış toplantılarda mes'elenin enine boyuna tartışılması imkânlarının araştırılmasını temenniye şayan görmekteyiz. Zira, mes'ele şumullu ve şumullu olduğu kadar da önemlidir ve ciddi tetkik ve münakaşalara değer bir mahiyet taşımaktadır.

Genel olarak ikramiye usulünün devamına taraftar olanlar, bu açık oturumda da belirtildiği gibi, mevduat hacminde görülen artışı bu tabikatin teşvik edici rolüne atfetmekte ve bu usulün terkedilmesi halinde memleket ekonomisinin mühim finansman imkânlarından mahrum kalacağı, yani mevduatın bankalardan uzaklaşacağı görüşünü savunmaktadırlar. Aksi tezi müdafaa edenler ise kur'a ile ikramiye dağıtmanın mesleğin ciddiyet ve ağır başlılığı ile telif edilebilecek bir yol olmadığını ve bu sebeple mevduat toplama gibi muhterem bir müesseseyi dejenere ettiğini, bankalarda maliyetlerin yükselmesine sebebiyet verdiğini ve üstelik mevduat artmasında önemli bir hizmet de ifa etmediğini ileri sürmektedir.

Piyangoculuk tabikati birbirine sıkı sıkıya bağlı iki veçheli bir problemdir. Bu veçhelerden birisi bizatihi keşidelerle ikramiye dağıtmak, diğer ise bu hareketin fer'i ve onun vazgeçilmez bir tamamlayıcısı olan reklâm ve propaganda faaliyetleridir. Bu sebeple konu üzerinde yapılacak bir tetkik ve münakaşanın mes'elenin her iki veçhesini de kapsamaması gereklidir. Bu görüş noktasından hareket ederek bu yazımızda konunun her iki veçhesine kısaca temas ederek düşündüklerimizi belirtmeğe çalışacağız.

1 — İkramiye dağıtma işi

İkramiyelerin mevduat artışına tesir eden faktörler arasında yeri var mıdır veya yok mudur? Varsa tesir derecesi nedir? Bu soruların cevabını, karşı tarafı susturucu bir kat'iyetle vermeğe imkân yoktur. İkramiyeleri müdafaa edenlerin başlıca mesnetleri mevduatın ve hassaten tasarruf mevduatının seneden seneye artan bir seyir tâkip etmesi, buna muvazi olarak mudi adedinin de çoğalmakta bulunması ve bînetice halkımızın bankalarla münasebet kurma hareketinin her gün biraz daha genişlemekte bulunmasıdır.

Mutlak rakam olarak bankalarımızdaki mevduatın artmakta olduğu bir hakikattir. Piyangoculuğun başladığı tarihteki sosyal ve ekonomik şartlar bugün aynen devam etmiş olsaydı şüphesiz ortada bir münakaşa mevzuu olamazdı. Fakat hâl böyle değildir. O zamandan bu yana Memlekette köklü gelişmeler olmuş, fikri, sosyal ve ekonomik sahalarda mühim merhaleler aşılmıştır. Esasen hayat bütün tezahürleriyle daimî ve tabii bir gelişme halindedir. Bu inkişaf içinde mevduatın sabit kalacağını iddia etmek mümkün değildir. Gelişme ve genişleme devresi içinde bulunan Türkiyemizde yalnız mevduat değil pek çok şey artmaktadır. Nüfus artıyor, okuma yazma bilenlerin, yüksek tahsil görenlerin adedi her sene artıyor, kültür seviyemiz ve fikriyatımız yükseliyor, iş ve ticaret hayatımız inkişaf ediyor, ihracatımız, it-

halâtımız çoğalıyor ve bu gelişmelerin neticesi olarak mevduat potansiyelimiz de tabiatıyla yükseliyor. Bu şartlar altında piyngoculuk olmasaydı mevduat seviyemiz yerinde sayacaktı demeğe imkân tasavvur edilemez. Kaldı ki, mevduata tesir eden faktörlerle mevduat artışını karşılaştıranlar, ortada hakiki bir artış olmadığını, yani piyngoculuğa rağmen bankalarımızdaki mevduatın nisbi ölçülerle artmakta bulunduğunu reddedenler de vardır. Diğer taraftan, ikramiyelerle bir ilgisi bulunmayan ve tasarruf mevduatının dışında kalan mevduat da artmaktadır. Ticari mevduatta görülen artışı ikramiyelerle izah etmeğe imkân yoktur. İkramiye dağıtmayan ve makul ölçüler dışında hiç bir reklâm faaliyeti kaydedilmeyen memleketlerde mevduat bizdekinden fazla artmaktadır. Şu halde, bizdeki artışı neden ikramiyelerle izah etmeğe çalışıyoruz.

Piyngoculuk taraftarı olanların, tasarruf mevduatının diğer mevduata nisbetle daha yüksek bir artış hızı kaydettiği yolundaki iddiaları da kanaatimize göre sağlam bir esasa dayanmamaktadır. Her şeyden evvel, Bankalar Kanununun mevduatı sınıflandırma tarzı dünya ölçüsünde yaygın tatbikata uymamakta ve Memleketimize mahsus kalmaktadır. Bunun içindir ki tasarruf mevduatı saydığımız mevduatın pek az kısmı hakiki manâsiyle tasarruf mevduatıdır. Bu tasnifin bir tecellisidir ki bizde tasarruf mevduatı mevduat hacminin galip kısmıdır. Halbuki bu manzara hiç bir memlekette görülemez. Klâsik ölçülere sadık kalınırsa esasen buna imkân da yoktur. Diğer taraftan, ikramiye imtiyazının tasarruf mevduatına münhasır kılınması da başka mevduat neveleri aleyhine işleyen mühim bir faktördür. Her türlü mevduatın, mevduat zorlanarak tasarruf mevduatı altında toplandığı bir gerçektir. Esasında tasarrufla bir ilgisi bulunmayan ve bizde tasarruf mevduatı adı altında toplanan mevduata her bakımdan bir üstünlük tanıma temayülü yaygındır. Esas gayenin mevduat toplama değil, tasarruf mevduatı celbetmek olduğu kanaati meslekdaşlar arasında hakim bulunmaktadır. Şubeler tasarruf mevduatını artırdıkları nisbette Genel Müdürlüklerinden itibar ve iltifat görmektedirler. Halbuki, toplanan mevduat hakiki bir tasarruf mevduatı değildir. Piyngoculuğun neticesi olan bu yanlış tatbikat dâvayı adetâ hakiki istikametinden ihiraf ettirmektedir. Bu sebepledir ki Memleketimizde görülen mevduat artışlarını tasarruf mevduatı çerçevesi içinde mütalâa etmenin isabetli olmadığı kanaatindeyiz. Hâdiseler alehtlak mevduat artışından başka bir şey değildir ve tasarruf mevduatında görülen artış üstünlüğü tamamen zahiri kalmaktadır Netice itibariyle, tasarruf mevduatının sair mevduattan daha yüksek bir gelişme hızı içinde bulunduğu tarzındaki görüşün de inandırıcı kuvvveti haiz olmadığı aşikârdır.

Mevduatın teşekkülü yani halkın, her ne nam altında olursa olsun, parasını bankalarda tutma itiyadını kazanması memleketin ekonomik durumu ile olduğu kadar -hattâ bundan daha ziyade- halkın kültür seviyesi ile alâkalıdır. Mevduatı artırmanın yolunu, halkın tasarruf edebileceği paraları bankalara celbetmekte aramak esasında sıhhatli bir yol değildir. En zengin memleketlerde bile sarfedebileceklerinden fazla kazananların miktarı mahduttur. Zira bugünkü medenî âlemde ihtiyaçlar hudutsuzdur. Kalkınmış memleketlerde mevduat seviyesinin yüksek olması fertlerin fazlaca para biriktirdiklerinden değil, genel olarak ceplerini boş tutarak paralarını bankalara yatırmalarından ileri gelmektedir. Türkiye'de mevduat miktarının hakikî potansiyelin çok altında olduğunu rahatlıkla ortaya atmanın mümkün olduğu kanaatindeyiz. Günlük hâdiseler ve zabita haberleri bu görüşü teyid etmektedir. Bunun sebebi halkın bankaya para yatırmanın manâsını iyice bilmemesi ve bankanın hakikî fonksiyonunu anlayacak seviyeye varamamış olmasıdır. Memleket ekonomisinin yararına olmayan piyangoçuluk, aşırı reklâm faaliyetleri gibi zorlama usullerle netice almanın ve gayeye varmanın mümkün olamayacağını artık teslim ve idrâk etmemiz lâzımdır. Yapılacak tek iş ilmi esaslara dayanan şumullu bir programla halkı eğitmekten ibarettir. Bugün carî olan çok masraflı ve gürültülü faaliyetlerimizin mahdut kimseleri tahrik ve teşvik ettiği farzımuhal kabul edilse bile halkımızı bu ulvî gaye uğrunda tenvir ettiği ni ileri sürmeğe imkân görülmemektedir.

Piyangoçuluk tatbikatının maliyetleri artırdığı yolundaki iddiaları bu tatbikata taraftar olanlar kabul etmemekte ve ikramiyelerin tasarruf mevduatına nisbetinin % 1 civarında olduğu, reklâm ve diğer masraflarla birlikte bu mali külfetin tasarruf mevduatının % 1,5 nu aşmadığını ileri sürmektedirler. Rakamlar neşredilmemekte olduğu için ikramiye olarak dağıtılan paralarla reklâm ve propaganda masrafları balığının maliyetler üzerindeki tesirleri mevzuunda sıhhatli bir görüş ortaya koymak mümkün değildir. Bununla beraber, tasarruf mevduatının % 1,5 nun dahi üzerinde düşünülmeğe değer vüs'atte olacağı şüphesizdir. Tasarruf mevduatının % 1,5 ğu civarında kaldığı ifade edilen bu masraflar ne için ihtiyar edilmektedir? Mevduatı bankada tutmak için mi, yoksa mevduatı arttırmak için mi bu paralar harcanmaktadır? Evvelâ bu soruların cevabını araştırmak lâzımdır. Eğer bu masrafın tasarruf mevduatını bankalarda tutmak için ihtiyar edildiği ileri sürülüyorsa, senede 100 milyonu aşmakta olduğu şüphesiz olan bu külfetin böyle bir hizmeti göreceği görüşüne katılmak zordur. Bir rakamın bir bankadan çekilerek başka bir bankaya yönelmesi şüphesiz bankadan kaçışı değildir. Mevduatı bankada tutmanın manâsı sah-

neden büsbütün çekilecek bir paranın bankada kalmasını temin etmek olacağına göre, yapılan reklâmların ve dağıtılan ikramiyelerin mevduatı bankalarda hapsedici bir vazife ifa ettiğine inanmak kolaylıkla mümkün görülememektedir. Zira, umumi konjonktörü sarsacak anormal şartlar zuhur etmedikçe, belki şu veya bu sebeplerin tesiri altında bir bankadan diğeri kayabilir, fakat mevduat sahneden çekilemez. Bir an için ikramiye ihtimali kalmadığı sebebi ile çekileceği farzedilse nereye gidecek? Parasını bankada tutmanın manâsını hakkiyle kavramış bir kimsenin bu itiyadından vazgeçerek mevcudunu sandığa veya küpe gömeceğini düşünmek kanaatimizce sıhhatli bir görüşün ifadesi değildir.

Eğer bu masrafların mevduatı artırmak gayesiyle ihtiyar edildiği ileri sürülüyorsa bu takdirde maliyet mevzuu daha büyük bir ehemmiyet kesbetmektedir. Zira yapılan masraflarla elde edilen artışların karşılaştırılması halinde netice sevindirici olmaktan çok uzaktır. İhtiyar edilen masraflar elde edilen artışın % 10 undan yüksek bir seviyeye varmaktadır. Dikkat buyurulsun, 100 lira mevduat toplamak için 10 liradan fazla ve normâl işletme masraflarına ilâveten masraf yapılıyor. Her sene yapılan ikramiye ve reklâm masraflarının umumi mevduat hacmine nisbet edilmesi gibi bir hareket tarzı herhangi bir manâ taşımamaktadır. Bir satıcı firmanın muayyen bir devrede yaptığı reklâm masrafları o devre içinde yaptığı satışlarla mukayese edildiği takdirde masrafla netice arasındaki münasebet bir kıymet ifade eder. Yoksa bir devredeki reklâm masraflarının firmanın kurulduğu tarihten bu devreye gelinceye kadar yaptığı satışlarla mukayese edilmesinin bir manâsı olmayacağı bedihîdir. Tıpkı bunun gibi bankaların da yıllık reklâm masraflarını yıllık mevduat artışlarıyla mukayese ederek değerlendirmek lâzımdır. Yıllık reklâm masraflarını umumi mevduat toplamı ile karşı karşıya getirmek salim bir mukayese şekli değildir. Yapılan reklâm ve propaganda masrafları ile mevduat arasında sıhhatli bir münasebet kurmak isteniyorsa, muayyen bir devrede toplanan mevduatı ile o devrede ihtiyar edilen masrafların karşılaştırılması zarureti açıktır. Bu takdirde neticenin piyangoculuk taraftarlarına dahi hoş görüneceği ümidinde bulunmamaktayız. Görülüyorki yapılan masraflar tasarruf mevduatının % 1,5 ğu civarında ve ehemmiyetsiz bir seviyede kalıyor tarzındaki beyanlar oldukça yanıltıcı ve hakikatı ifade etmekten uzak bir mahiyet taşımaktadır.

2 — Reklâm Mevzuu

Piyangoculuk hareketinin bankacılık sistemimize zorla kabul ettirdiği reklâm müessesesi hareketin kendisinden daha mühim bir mes'ele

halini almış bulunmaktadır. Ciddiyet ve ağırbaşlı davranışlara en çok muhtaç olan ve memleketin ekonomik hayatında başrolü oynadığı şüphesiz olan bankacılık sektörünün bugünkü haliyle reklâm ve propagandalara mevzu olmasına üzülmemek mümkün değildir. Bankaların gazoz, sabun ve mümasili ucuz şeylerle yanyana, aynı ses tonu ve aynı usullerle reklâm edilmesi akliselimin kabul edebileceği bir şey değildir. Hâdisenin yukarıda kısaca temas edilen mali cephesini bir tarafa itsek bile reklâmların memleket ekonomisine ve hatta bizzat reklâmları yapan bankalara bir fayda sağladığını ileri sürmeğe imkân görülmemektedir. Insafla tasavvur buyurulsun; bir banka kalkıyor, en yüksek milyonları ikramiye olarak ben dağıyorum; vatandaşlar bütün paralarını benden başkasına yatırmayınız diyor. Bir diğeri çıkıyor memleketimizin altınları, gümüşleri, bakırları benim malımdır, bu hudutsuz servet bana yatıracığınız paraların teminatıdır diyor. Bir başkası, yıkılmayacak bir banka arıyorsanız paralarını yalnız bana yatırmalısınız diyor ve bu sözler radyolarda, gazetelerde durmadan tekrarlanıyor. Bu ve buna benzer iddili davetlerin halk üzerindeki tesirleri ne olabilir? Bu beyanların, halkı bankalara yaklaştırdığını samimi olarak kabul etmeğe imkân var mıdır? Farzımuhal bu sözlere halk inansa da mevduatını başka bankalardan çekip çekip bir tanesine yatırsa netice Memleket ve hatta mevduatın toplandığı sonuncu banka için hayırlı mı olacaktır? Son yıllarda sahneden çekilen veya çekilmemek için bocalamakta olan müesseselerin bu duruma düşmesinde acaba ehliyetsiz sevk ve idarenin tek sebep olduğunu vicdan huzuru ile kabul edebilir miyiz? Evet bu noktalar üzerinde düşünmek, bencil duyguları bir tarafa bırakarak Memleket çapında düşünmek ve tutuma bir çeki düzen vermek gerektiğine işaret etmeği, bu mesleğin oldukça kıdemli bir mensubu olarak, bir vicdan borcu sayarız. Bir banka, müşterisine arzettiği hizmetin kalitesi ile halk efkârında yer tutmak mevkiindedir. Muayyen hastalıkların tedavisinde yüksek ihtisas ve ehliyet seviyesine erişmiş doktorları vatandaş arar ve bulur. Bu doktorların ismini ve ehliyet derecelerini vatandaş ne gazetelerde okumuş ve ne de radyolarda işitmiştir. Fakat bu arada diğer doktorlar da kapılarını kilitli tutmamaktadır. Şu halde neden vatandaşın dilettiği bankaya girip çıkma serbestisini, onu bir takım tesirler altında tutarak selb etme gayretini göstermek ihtiyacını duymaktayız? Yoksa, Memleket ölçüsünde teşkilâtlanmış bir mali müessesenin herhangi bir şehirde bir fert olarak faaliyet gösteren bir doktor kadar da isim yapamayacağından mı endişe etmekteyiz?

3 — Ne Yapmak Lâzımdır?

Piyangoculuğun ve onun ikiz kardeşi olan aşırı reklâmların mevduatın artmasında ve genel olarak bankacılığımızın gelişmesinde gösteriş-

ten ileri gidecek bir fayda sağlamadığını izaha çalıştık. Masraflı ve masraflı olduğu kadar meslekin icapları ile bağdaştırılması imkânsız olan bir hafiflik arzeden bu sistemi terk etmenin zaruretine inanmak lâzımdır. Bu sistem terkedildikten sonra halkımızı bankalara alıştırmak ve ekonomimizin çok muhtaç olduğu mevduat terakümünü devam ettirmek için bir şeyler yapmak icap etmez mi? Şüphesiz bu mevzuda yapılması gereken işler vardır.

Evvelâ reklâm masraf ve faaliyetlerini bugünkü halden kurtararak ehemmiyetli surette tahdidinden sonra vatandaş eğitmenin yollarını araştırmak lâzımdır. Radyolarımızda haftanın bir iki gününde ve devamlı olarak halka bankacılık ve umumî malî ve iktisadî bilgiler verilmesi üzerinde durulabilir. Bankaların fonksiyonu, bankalara para yatırmalarının faydaları halkın anlayacağı lisanla anlatılır. Böylelikle vatandaş şansını denemek için değil, Memleketine ve kendisine çok büyük faydalar sağladığı için parasını bankada tutmak gerektiğini öğrenmiş olur.

İktisat ilminin ihtisas öğrenimi veren eğitim müesseselerimizde gereği veçhile okutulduğu şüphesizdir. Fakat Türk münevveri genel olarak muayyen bir seviyede ekonomi bilgisine muhtaç bulunmaktadır. Başka memleketlerde aileden ve muhitten alınan bilgilerin bizde bu yoldan iktisap edilmesi mümkün değildir. Çünkü toplum olarak, sosyal ve tarihi sebeplerin de tesiri ile basit ekonomi bilgilerinden yoksun bir haldeyiz. Liseyi bitirmiş olan Türk genci mecbur kaldığı zaman bile bankanın içine korkarak girmekte ve orada yapılan işlerden habersiz bulunmaktadır. Halbuki bir Avrupalı yaşadı ailesinden bu konularda çok şeyler öğrenmiş, çoktan banka cüzdanını cebine koymuştur. Avrupalı delikanlı, ailesi zengin olduğundan değil, bir alışkanlığın ve göreneğin neticesi olarak bu yola gitmiştir. Bu sebeple orta dereceli okullarımızın müfredat programlarına pratik ekonomi bilgilerinin ithal edilmesi biran evvel düşünölmek gerektir.

İkramiye dağıtma işi yapıcı bir zihniyetle ele alınmalı ve tesbit edilecek bir devre içinde kademeli şekilde miktarı azaltılmak suretiyle bugünkü yarışa son verilmelidir. Bazı Memleketlerde yapıldığı gibi, hakiî tasarruf mevduatını teşvik maksadiyle bu nevi mevduata senbolik bir tâviz verilmesi uygun olabilir. Bu takdirde «tasarruf mevduatı» tâbirinin delâlet ettiği mana üzerinde önemle durmak icabedeceği şüphesizdir.

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

 ARÇELİK

ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.

BANKACILIĞIMIZIN GELİŞMESİ VE PERSONEL POLİTİKASI

Ali Şakir AĞANOĞLU

Gelişmiş bir iktisadi bünyede temel müesseselerin başında bankalar yer alır. İnsan ihtiyaçlarını karşılayan her çeşit madde ve hizmetlerin üretim safhasından istihlâk merhalesine kadar her kademedeki iktisadi çalışmalar bankaların aracılığına ve yardımlarına muhtaçtır. Bankalar, bir yönden, iktisadi bünyede toplum gelirinden tasarruf edilebilen kısmı toplayıp, sermaye haline getirmek; diğer taraftan da, bu sermayeyi ekonominin çeşitli sektörlerine yatırarak daha fazla gelişmeyi sağlamak suretile çok önemli hizmetler görürler. Şüphesiz ki, bu görevlerini, içinde buldukları iktisadi ortamın gelişme derecesine uygun ölçülerde yapabilmektedirler. Bu bakımdan, iktisaden geri kalmış topluluklardaki bankalarla ileri toplumlardaki bankaların çalışmaları farklıdır.

Bugün, hür dünyada, iş hayatının seyri ve sağlamlık derecesi bankaların çalışmaları ile ölçülmektedir. Bankalar iktisadi hayatın fonksiyonel müesseseleridir. Diğer taraftan, çalışma sahalarına göre bankalar, muayyen hizmetleri başarı ile yürütüp kâr sağlamları gereken işletmelerdir. İç bünyeleri ve çalışma tarzları bir takım özellikler taşır.

Asli vazifeler olarak bankalar para ve kredi ticareti yaparlar. Bu işlerin yanı sıra iktisadi ve sosyal bir takım hizmetler de görürler. Buldukları çevrelerdeki halk topluluğu, her gün ve her vesile ile bankaların hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bu hallerile bankaların çalışmalarını yöneten insanların, bir taraftan para ve kredi konularıyla bunların iktisadi, malî ve sosyal tesirleri ve önemleri hakkında geniş bir kültüre; diğer yandan da, bankacılık bilgileri denilen özel teknik bilgi ve tecrübelerle sahip bulunmaları gerekmektedir.

Memleketimizde bugün banka personelinin ne durumda bulunduğu; vasıfları ile hak ve vecibelerinin nelerden ibaret olduğu hususları tetkik edilirken bu hale gelebilmek için ne gibi merhalelerin geçilmiş

olduğuna bir göz atmak faydalı olacaktır. Bunun için de Türk bankacılığı tarihçesini hatırlamak gerekir.

Bankacılığımızı, Cumhuriyetten önceki devre ve Cumhuriyet devri olarak iki safhaya ayırarak gözden geçirmek uygun olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde, Türk Bankacılığı Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında başlamış olarak Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılına kadar 60 - 70 senelik bir ömre sahiptir. Avrupa bankacılığının başlangıcı Onikinci yüz yıla kadar iner. Onbeş ve onaltıncı asırlarda, deniz aşırı keşifleri ve uzak deniz ticaretini destekleyen ve daha sonra, onsekizinci yüz yıldan günümüze kadar büyük sanayi ile memleketler içi ve milletler arası ticareti destekleyip geliştiren bankalar ve banka mahiyetindeki mâli müesseselerle sigorta şirketleri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğunda ise, devletin en kudretli olduğu ve iktisadî hayatın gelişmiş bulunduğu devirlerde dahi sosyal, siyasi ve dini sebeplerle bankacılık doğmamış ve gelişmemiştir. Banka denebilecek ne yaptığı hizmetler itibarile Batıdaki benzerlerle kıyaslanabilecek ilk milli bankamız, 1863 yılında kurulmuş olan Ziraat Bankasıdır. Banka gibi çalışmamakla beraber, ihtiyaç sahiplerine maddî teminat karşılığı küçük krediler sağlayan Emniyet Sandığı da o sıralarda kurulmuştur. Yine aynı sene kurulmuş olup, çalışmaları günümüze kadar devam edegelmiş diğer bir müessese de Osmanlı Bankasıdır. Ancak, sermayesi Avrupalı müteşebbisler tarafından konmuş ve Cumhuriyet devrine kadar personelini tamamen Türkten gayrı insanlar teşkil eden bu müessesenin isminden başka topluluğumuza bir yakınlığı yoktu. İmparatorluk devrinde Türk müteşebbisleri ve sermayedarları tarafından kurulmuş ve Türk personel tarafından idare edilen diğer bir milli müessese de, 1913 yılında (Adapazarı İslâm Ticaret Bankası) olarak kurulan Türk Ticaret Bankasıdır.

Ziraat Bankası, o zaman Osmanlı ülkesi olan ve bugün milli hudutlarımız dışında kalmış bulunan yerler de dahil bir çok şehir ve kasabalarda şube ve sandıklara sahip idi. Banka faaliyetleri esas itibarile zirai kredi sahasına yöneltilmiş olmakla beraber, mahalli ticaret ve zanaat erbabına da mahdut mikdarlarda kredi yardımlarında bulunulurdu. Emniyet Sandığı ise yalnız İstanbuldaki merkezinde mahdut ölçüde faaliyet gösterirdi. Adapazı İslâm Ticaret Bankası da Cumhuriyet devrine kadar yalnız Adapazarında çalışmalarına devam edebilmişti.

Cumhuriyetten önceki devrede Türk bankacılığının personel durumu hakkında geniş bilgiye sahip değiliz. Banka memurları ve hizmetli-leri adedinin ikibinin altında olduğu tahmin edilmektedir. Ziraat Bankasında zaman zaman yabancıardan ve bilhassa Fransızlardan Umum

Müdürler ve yüksek kademelerde memurlar çalıştırılmıştı. Büyük şu-
belerde de gayrimüslim müdür ve idareciler görevlendirilirdi. Şube ve
sandıkların memurları ise, çoğunlukla mahalli halktan kimselerdi.

O devirde, şehir ve kasabalarda malmüdürü, sandıkemini, vakf
mütevellisi.. gibi banka memurları da biraz okur yazarlığı olan, mahal-
linde itibar sahibi ve itimada şayan insanlar arasından seçilirdi. O de-
virdeki okur yazarlar mahalle mektebinde, mahalli medresede veya
Tanzimattan sonra örnekleri batı ülkelerinden alınarak açılmış olan ilk
okullarla rüştiye adı verilen orta okullarda okumuş insanlardı. Na-
diren de, idadi ve sultanî adı verilen lise derecesindeki okullarda tahsil
görmüş banka memurları bulunurdu. Bankacılık devamlı bir meslek
haline gelmemişti. Bu sahada eğitim yapma ve eleman yetiştirme dü-
şünülmezdi. Banka memurları, Avrupa memleketlerindeki bankacılar
gibi bilgi ve tecrübelere sahip değildi. O zamanın banka muamelâtı da,
şube ve sandıklarda sermaye olarak toplanan paraları ihtiyaç sahiple-
rine ikraz ederken muayyen ibareleri ihtiva eden ve elle yazılan borç
senetleri tanzim etmek; basit tarzda defter tutmak gibi işlere inhisar
ediyordu. Banka memurunda okunaklı yazı ve rakam yazmak, hesap
ameliyelerini bilmek ve mutemet bir insan olmak vasıfları kâfi idi. Ka-
dın banka memuru yoktu.

Banka memurları, benzeri devlet memurlarına nisbetle biraz daha
fazla maaş alırdı. Emeklilik müessesesi yoktu. Sosyal güvenlik konula-
rı ise bilinmezdi.

Bankacılığımızda ikinci devre 1923 de başlayan Cumhuriyet devri-
dir. Türk toplumunun yöneldiği Batı hayat tarzının lüzumlu kıldığı her
çeşit iktisadî ve malî müesseseler gibi bankacılığımız da bu devrede
yeniden kurulmuş ve süratle gelişmiştir. Bugün, memleketimizde mil-
li ekonominin ihtiyaçlarına cevap veren banka çalışmaları mevcuttur.
Türk Bankacılığı, temel fonksiyonlar itibarile Batı bankacılığından fark-
lı değildir. Ancak, sermayelerinin teşekkül tarzları, çalışma tekniği ve
personelin vasıfları bakımlarından bankalarımız, Avrupa ve Amerika
bankalarından belirli ayrılıklar gösterirler. Bu farkları ise, memleke-
timizin sosyal bünyesi ve kültür seviyesile ilgili vakıalar olarak müta-
lâa etmek gerekir.

Türk Bankacılığının son kırk yıl içinde kaydettiği büyük gelişme,
üzerinde dikkatle durulacak ve gurur duyulacak bir keyfiyettir. 1965
yılında, dünya üzerinde faaliyetleri itibarile en büyük banka olarak tes-
bit edilen beşyüz banka içersinde, 224 üncü sırada T.C. Ziraat Bankası,
276 ıncı sırada Türkiye İş Bankası ve 347 inci sırada Osmanlı Bankası
yer almakta idi (*).

(*) American Banker, 2.8.1965 tarih ve cilt 80, sayı 147.

Bankacılığımız bugün, Türk sermayesile kurulmuş, Türk idareci ve personeli elinde sağlam bir gelişme yolundadır. Halen memleketimizde elli banka faaliyettedir. Bunların 39'u Cumhuriyet devrinde kurulmuştur. Mevcut bankaların 13'ü, hususi kanunlarla kurulmuş, sermayelerinin bir kısmı veya tamamı Devlete ait bankalardır. 5 Banka, yabancı sermaye ile kurulmuş veya yabancı bankaların Türkiye'deki şubeleri olan bankalardır. Diğer 32 banka ise, Türk Ticaret Kanunu ve Bankalar Kanununa göre kurulup faaliyete geçirilmiş olan müesseselerdir. Bu bankaların, Türkiye'nin tekmil şehir ve kasabalarına yayılmış olarak 2000'e yakın şube teşkilâtı vardır. Bu müesseselerde çalışan personelin adedi ise, 1960 istatistiklerine göre,

	Erkek	Kadın	Toplam
Banka personeli	33 171	7 588	40 759
Sigorta şirketleri	4 821	1 321	6 142
	37 992	8 909	46 901 kişi idi. (*)

Halen bu miktar ellibini aşmıştır. Bu personelin %20 'si hizmetlileri, % 80'i de memur ve yönetici personeli teşkil etmektedir.

Milli bankacılığımızın gelişmesine paralel olarak banka personeli, bir taraftan miktar itibarile artmış, diğer taraftan bankacılık sahasında geniş bilgi ve tecrübeler kazanmıştır. Bu personel, bir taraftan kanun ve nizamlarla, diğer taraftan çalışma şartları tecrübe ve geleneklerle teessüs etmiş bir çok haklara sahip olmuş ve vecibeler altına girmiştir.

Banka Personelinin Menşei ve Yetiştirilmesi

Türkiye'de, bugün, bankacılık toplum içerisinde diğer iş ve meslekler gibi bir ihtisas sahası haline gelmiştir. Ancak, bu meslek için henüz belirli bir eğitim yolu açılmış ve mazbut bir yetiştirme tarzı teessüs etmiş değildir. Meselâ, mühendislik, hekimlik, eczacılık, kimyagerlik, öğretmenlik, hakimlik ve daha bir takım meslekler için muayyen okullarda veya fakültelerde okumuş olmak gerekir. Halbuki, bankacılık mesleği için henüz böyle bir mecburiyet yoktur. Banka personeli menşe itibarile pek gayrimütecanistir. En küçük memuriyetlerden en yukarı kademedeki idarî vazifelere kadar bankalarda çalışan insanlar çok çeşitli eğitim kollarından gelmişlerdir. Tahsil dereceleri ve çeşitleri itibarile, bugün banka memurları arasında ilk okul, ortaokul, lise, ticaret lisesi, öğretmen okulu, sanat okulları ve enstitüleri, orta ziraat okulu, orman oku-

(*) Devlet İstatistik Enstitüsü yayımları, No. 452, sayfa. 390.

lu, hastabakıcı ve hemşire okulu, sağlık koleji, harp okulu, yüksek denizcilik okulu, yüksek öğretmen okulu, iktisadi ve ticari ilimler akademileri, fen, hukuk, iktisat, siyasal bilgiler ve ziraat fakülteleri ve bu okul ve fakültele muadil yabancı okullarda eğitim görmüş insanlar yer almaktadır.

Diğer taraftan, bankalarda gerek idareci ve gerek memurlar eğitim menşeleri itibarile olduğu kadar tahsil dereceleri itibarile de farklı durumlar gösterirler. Meselâ, bir iş bölgesinde faaliyette bulunan muhtelif bankaların müdürleri arasında Ortaokul derecesinden Üniversiteye kadar değişen derecelerde tahsil görmüş insanlar bulunduğu gibi; bir bankada yüksek tahsilli bir memurun şeflik yaptığı servisi, diğer bir bankada ortaokul derecesinde tahsil görmüş memurun idare ettiği görülür. Bu hal, bilhassa son yirmibeş yıl içinde, Türkiye'de bir çok yeni bankanın kurulması ve bunları teşkilâtlarının süratle genişlemesi karşısında, bu meslek için eğitim görüp getişmiş personelin yeteri kadar bulunamamasından ileri gelmektedir. İhtiyaç ve zaruretler bankalara her sahada eleman çekmiştir.

Memleketimizde bankacılık mesleğine hazırlanmak üzere belirli bir eğitim kolu mevcut değildir. Cumhuriyet devrinde, yeni nesilleri ticaret ve sanayi sahasında lüzumlu bilgilerle cihazlandırıp yetiştirmek amacıyla Ticaret Liselerine ve İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerine önem verilmiştir.

Mevcut okullarımız içersinde bankacılık mesleği için lüzumlu bilgilere en geniş yer veren okullar bunlardır. Ayrıca, Hukuk, İktisat ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri de ders programlarında genel iktisat, maliye, muhasebe, para ve banka mevzularını önemle ele almışlardır. Bu itibarla, bankalar, memur olarak en fazla ticaret liselerinden ve İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinden yetişmiş insanları aramaktadırlar. Kontrol işleriyle yönetici görevler için de yukarıda sayılan fakültelerin mezunları tercih edilmektedir. Ancak, bu okul ve fakültelerden gelenler ihtiyaca yetmediği için banka personelinin büyük kısmı ortaokul ve Lise mezunları arasından seçilmiş ve seçilmektedir. Türkiye'de henüz bir bankacılık okulu veya Fakültesi mevcut değildir. Böyle bir eğitim kolunun açılması lüzumu üzerinde durmak gerekir.

Mevcut banka personeli, mesleğin özelliklerini, esas itibarile iş içersinde öğrenmekte ve tecrübe ile yetişmektedir. Personele mesleğin inceliklerini öğretmek, teknik bilgileri vermek zarureti, bilhassa geniş teşkilâtı ve personel ihtiyacı bulunan büyük bankalarda önemli bir mevzu olarak çok seneler önce ortaya çıkmıştı. Bu ihtiyacı fazlasile hisseden Ziraat Bankası 1926 yılındanberi, kendi bünyesi içinde bir kurs

açmış ve bunu devam ettirmektedir. On ay süreli olan bu kursa, ortaokul ve lise derecesinde tahsil görmüş banka memurları arasında belirli gayret ve başarıları görülenler seçilip gönderilmektedir. Bu güne kadar bankanın binleri bulan memuru kurstan geçirilmiştir. İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası gibi büyük bankalarımız da kendi bünyeleri içerisinde, çeşitli ihtisaslara göre kurslar düzenlemektedirler.

7129 Numaralı (2.7.1958 tarihli) Bankalar Kanununa göre tesis edilmiş olan Türkiye Bankalar Birliği, memleketimizde bankacılık mesleğini geliştirmek amacıyla tedbirler almakta ve bir takım kurs ve seminerlerin düzenlenmesini teşvik etmektedir. Zaman zaman, Ticaret Odalarının da desteklediği, İktisat Fakültesi, İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri ve İşletme İktisadi Enstitüsü öğretim üyelerinin katıldığı bankacılık meslek kursları ve seminerleri yapılmaktadır.

1946 dan sonraki devrede, T. C. Ziraat Bankası ve İş Bankası gibi büyük bankalar, yönetici kadrolarla teftiş ve mürakaba vazifelerinde bulunan elemanlardan bir kısmını, etüt ve staj için Avrupa memleketlerine ve Amerika'ya göndermektedirler. Modern bankacılık bilgilerinin ve teknik yeniliklerin memleketimize getirilmesi hususunda yabancı ülkelerde staj yapan banka personelinin önemli hizmetleri geçmektedir.

Banka Personelinin Vasıfları ve Sorumlulukları

Banka personeline, çalışma mevzuatı ile özel kanunlar ve Bankalar Kanununa göre mevcut olması gereken vasıflar, üzerinde önemle durulacak bir konudur. Herhangi bir iş yerinde olduğu gibi, bankalarda vazife gören, hizmetli ve memur personelin 18 ilâ 65 yaşları içerisinde bulunması; beden yapıları ve sağlık durumlarında bir kusur ve noksan olmaması gerekir. Ancak, özel teşebbüs olarak kurulmuş bankalarda, 65 yaşın üstünde memur çalıştırılması, bankanın iç bünyesile şahısların arzu ve temayülüne bağlı bir keyfiyettir.

Diğer taraftan, 7129 sayılı Bakanlar Kanunu'nun 15 inci maddesi, «Bankalar Kanunu hükümlerine aykırı hareketten dolayı hapis cezası ile cezalandırılan kimselerle muhilli haysiyet ve namus bir cürümden dolayı mahkûmiyeti bulunanlar ve müflisler...» in banka idare meclisi reis ve azahklarile mürakipliklerinde, umum müdür ve muavinliklerinde ve birinci derecede imzaya yetkili görevlerde çalıştırmalarını menetmektedir.

Kanunun 17 inci maddesi de, menkul kıymetler ve kambiyo borsalarında acente olarak, esham ve tahvilât alım ve satım ile ve piyasaya

ihracile meşgul olan kimselerin, ister memur ister hizmetli olarak, bankalarda herhangi bir görev almalarını yasaklamaktadır.

Aynı kanunun 18 inci maddesi ise, idare meclisi reis ve azalarile umum müdürler ve muavinlerinin bu görevlere seçildikleri günleri takip eden hafta içersinde, mahkeme huzurunda, görevlerini tam bir dürüstlük ve dikkatle yapacakları hususunda yemin etmelerini mecburi kılmaktadır.

Özel kanunlarla kurulmuş ve İktisadi Devlet İşletmeleri halinde bulunan bankalarda (İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Müesseseleri ve İştirâkleri Hakkında Kanun) 1964 tarih ve 440 sayılı kanuna göre, Genel Müdürlük ve Genel Müdür Muavinliği görevleri için, iktisadi veya mesleki alanda yüksek tahsil görmüş olmak, ayrıca, bu görevleri yapabilecek bilgi, tecrübe ve ehliyete sahip bulunmak vasıfları aranmaktadır. Diğer taraftan, yine bu kanuna göre (madde 32) İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki bankaların İdare Meclisi Başkan ve üyelerile kadroya dahil tekmil memur ve hizmetlilerin, bankanın dışında, ücretli veya ücretsiz sürekli bir iş almaları menedilmektedir.

440 sayılı kanun, İktisadi Devlet Teşekkülü halindeki bankalarda banka defter ve kayıtları üzerinde suç işleyen veya bankanın mal ve kıymetlerine zarar veren personelin devlet memurları hakkındaki hükümlerle cezalandırılmalarını âmir bulunmaktadır.

Genel olarak, tekmil banka yönetici, memur ve hizmetlilerinin, vazifeleri dolayisile vakıf olacakları bankaya veya müşterilerine ait sıraları, yetkili mercilerden başkalarına ifşa etmeleri memnu sayılmaktadır. Bankalar Kanunu (madde 74) bu konuda ağır cezai hükümler koymuştur. Bankalar yeminli murakıpları için de, bu hususta ayrıca hükümler ve müeyyideler mevcuttur.

Kanunların zarurî kıldığı vasıflardan başka, bankalar personelinin mensup oldukları müessesenin özellikleri dolayisile daha bir takım kabiliyet ve meziyetlere sahip bulunmaları gerekmektedir. Bu meyanda, bilhassa, banka personelinin iyi ahlâklı, temkinli, sabırlı, dikkatli, süratı intikal sahibi, intizama riayetli, nazik, güzel konuşan, konuştuğu insanlar üzerinde itimat telkin eden, temiz giyimli, güler yüzlü insanlar olmaları icap eder. Ayrıca, banka içersinde yaptıkları hizmetlerin gerektirdiği teknik bilgilere ve melekelere sahip olmaları da zaruridir. Meselâ, veznede, kiralık kasalarda, esham ve tahvilât servisinde, senetler servisinde, teminat ve kefalet mektupları servisinde, kambiyo servisinde v.s. çalışmakta olan personelin yapmakta oldukları işleri kusursuz ve noksansız yapabilecek teknik bilgilere sahip bulunmaları gerekir.

Banka Personelinin Hakları

Memleketimizde, hizmetli, memur ve yönetici tekmil banka personelinin istihkakları aylık esasına göre tayin ve tesbit edilir. Gelenek böyle teessüs etmiştir. Batı memleketlerinde haftalık, onbeş günlük ve aylık ücretler olduğu gibi yıllık ücret esasının tatbik edildiği yerler ve müesseseler de vardır.

Eski devirde olduğu gibi Cumhuriyet devrinde de bankalarımız personele istihkaklarını aydan aya ödemektedir. Ticari işletmeler olmaları hasebile, bankaların, verimli çalışacak insanları seçip almak ve kadrolarında bulunanların iş kabiliyetlerini ve inisiyatiflerini geliştirmek maksatları ile tatmin edici ölçülerde ücret ödemeleri gerekir. Gerçek olan da, memleketimizde banka personeli ücret ve istihkaklarının benzerleri diğer iş ve hizmetlere nisbetle daha yüksek bulunmasıdır. Ancak, tekmil bankaları içine alan yeknasak bir ücret sistemi henüz kurulmamıştır. Bugün, aynı hizmetleri gören yönetici, memur ve hizmetliler bir bankadan diğer bankaya çok farklı ücretler almaktadır. Bu farklar, özellikle Devlet İktisadi İşletmesi olan bankalarla özel teşebbüs halindeki bankalar arasında pek belirlidir. Yalnız, özel teşebbüs bankalarında tatbik edilen ücret ölçülerinin Devlet İktisadi İşletmelerindeki ücret ölçülerile yakın bir ilişkisi olduğunu ve bunlardan örnek alındığını kabul etmek gerekir.

1939 yılına gelinceye kadar, Devlet sermayesile kurulmuş olan bankaların ücret sistemleri kendi özelliklerine, ihtiyaç ve imkânlarına göre düzenleniyordu. Verilen ücretler, mümasil devlet memuriyetlerindeki maaşlardan daha yüksekti. 1939 yılında, devlet memurları için yeni barem kanunu hazırlanırken, İktisadi Devlet İşletmeleri memurları maaşlarının tevhit ve teadülü hakkında 3659 sayılı kanun çıkarıldı. Bu kanun ile, banka personelinin, tahsil derecesi, kıdem, ehliyet ve liyakat ölçülerine göre değerlendirilmeleri ve bu ölçüler içersinde ücrette tâbi tutulmaları yoluna girilmiştir. Kendi bünyelerine göre ücret sistemleri tatbik eden özel sektör bankaları da, 275 sayılı (15.7.1963 tarihli) Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'na göre, personel ile yaptıkları toplu sözleşme esaslarına göre ücretler vermeğe başlamışlardır.

Bugün, Türk bankalarında tatbik edilen ücretler; İktisadi Devlet İşletmesi Bankalarda, hizmetliler dahil, 250.- liradan başlayıp, % 35 zamları ile, baremin en yüksek kademesindeki kıdemler dahil olduğu halde 3000.- liraya kadar; özel sektör bankalarında ise 400.- liradan 5000.- liraya kadar değişmektedir.

Devlet İşletmeleri bankaların Genel Müdür ve Yardımcılarına makam tazminatı ödenmektedir. Özel sektör bankalarının yukarı kademe-lerdeki idarecilerine, özel anlaşmalara göre ücret verilmektedir. Ayrıca, bir kısım bankalar, idareci personel ile teftiş mürakabe görevlerindeki elemanlara belirli aylık ücretlerden başka, özel ölçülerle takdir ve tesbit edilen üçer aylık primler ödemektedir.

Yine bugünkü tatbikatta, bankalarımızda personele yılda bir ilâ üç maaş arasında değişen ikramiye ödenmektedir. Özel sektör bankalarında, bankanın kuruluş statüsünde yıllık kârdan personele de hisse verilmesi hususu derpiş ediliyorsa, banka personeli kâr hissesinden de faydalanır.

Bankalar personelinin yılda bir ay ücretli izin hakkı vardır. Memleketimizin genel çalışma düzenine göre günde sekiz saat ve haftada 44 saat mesai yapılır. Öğle dinlenmesinden (6301 sayılı, 1954 tarihli Öğle Dinlenmesi Kanunu'na göre) istifade ederler. Çalışma mevzuatına göre ve Toplu Sözleşme ölçüleri içersinde, normal çalışma saatlerinden fazla mesai yaptırılma hallerinde ek ücret ödenmesi gerekir.

Banka Personelinin Sosyal Güvenliği

Banka personelinin sosyal güvenliğini sağlıyan mevzuat pek yenidir. Bankalarımızın gelişmesine ve personel adedinin çoğalmasına paralel olarak bu personele çalıştığı sürece ve çalışmayacağı günlerde geçinme emniyeti sağlıyan hukuk düzeni uzun yıllar kurulamamıştır. Bu gün dahi, bu konuda bir takım boşluklar vardır.

Batı ülkelerinde, çalışan her insan gibi bankalar personeli de her bakımdan sosyal güvenliğe sahiptir. İşsizlik, hastalık, malûlluk ve emeklilik sigortalarından faydalanmaktadır. Türkiye'de çalışan teknil vatandaşları içine alacak bir sosyal emniyet düzeni henüz kurulamamıştır. Plânlı kalkınma çalışmalarının üçüncü beş yıllık devresinde bu konunun ele alınacağı ve halledileceği ümit edilmektedir.

Bir kısım bankalarımız, kendi bünyeleri içersinde emekli sandığı, sağlık yardım sandığı.. gibi teşekküller kurmak suretile mensuplarının sosyal güvenliklerini sağlamış ve zamanla bu çalışmalarını geliştirmişlerdir. Bu hususta, İktisadi Devlet İşletmesi halinde bulunan bankalarımız öncü olmuşlardır. Meselâ, Ziraat Bankasının eski devirlerden beri devam eden bir emeklilik teşekkülü vardı. 1931 yılında, (Türkiye Ziraat Bankası Memur ve Müstahdemin Sandığı) adı altında düzenlenmiş olan bu teşekkül, 3202 sayılı (1937 tarihli) Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanunu ile (Türkiye Cumhuriyeti Ziraat

Bankası Memurları Tekaüt Sandığı) halini almıştı. Simerbank, Eti-bank, Emlâk Kredi Bankası.. gibi diğer bankaların da kendi bünyeleri içersinde Tekaüt Sandıkları vardı.

4222 sayılı (1942 tarihli) İktisadi Devlet Teşekkülleri Memurları Tekaüt Sandığı Hakkındaki Kanun ile bunlar birleştirilmiş; daha sonra, 5434 sayılı (1945 tarihli) Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Devlet İktisadi İşletmesi halindeki bankalar personelinin emeklilik hakları devlet memurları statüsü ile birleştirilmiştir. Bu bankalarda ayrıca, kendi bünyeleri içersinde (Sağlık Yardım Sandığı), (Ölüm Yardımı Sandığı) gibi mensuplarının aidat vererek iştirak ettiği sosyal teşekküller vardır.

Özel teşebbüs halindeki bankaların bir kısmı kendi bünyeleri içersinde emekli sandıklarına, sağlık yardım sandıklarına sahiptirler. Ancak, teşkilât ve kadroları geniş olmıyan küçük bankalarda bu kabil teşekküller henüz kurulamamıştır. Bu boşluktan doğan mahzurların önlenmesi için, 228 sayılı (1961 tarihli) kanunla, kendi bünyeleri içersinde, sosyal sigortaların sağladığı hakları aynı ölçülerde temin edebilecek Emekli Sandığı ve Sağlık Yardım Sandığı... gibi teşekkülleri kuramamış olan bankalarla Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsalarının işçi sigortalarına dahil olmaları mecburiyeti konmuştu. Kendi bünyeleri içersinde bu hakları sağlayabilen Sandıkları kurmuş olan bankalar ise bu mecburiyetin dışında bırakılmıştır. Ancak, bu bankaların kendi aralarında ve bunlarla Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları arasında personel hareketleri olursa, memurun bir sandıktaki haklarının diğer sandıklara nakil ve kabulü esası konmuştur. Daha sonra, 506 sayılı (17.7.1964 tarihli) Sosyal Sigortalar Kanunu ile bu durum yeniden teyid edilmiştir. Şöyle ki, kanunla kurulu emekli sandıklarına bağlı bulunan Devlet İktisadi İşletmesi halindeki bankalarla kendi bünyesi içersinde ve muadelet ölçülerine göre emekli hakları tanıyan bankalar Sosyal Sigortalar dışında bırakılmış, bu durumda olmıyan bankalar personelinin Sosyal Sigortalara girmeleri mecburi tutulmuştur.

Sosyal güvenlik sistemi içinde bulunan banka personeli iş kazaları ve meslek hastalıkları, sağlık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından ve emeklilik haklarından faydalanırlar. En az 25 yıl emeklilik statüsü içersinde çalışmış ve en az beş bin gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan memurlar ve hizmetliler, kadın ise 55 yaşından, erkeklerde 60 yaşından sonra emekli aylığı hakkı kazanırlar. Emeklilikte sigortadan alınacak ücret, son yıllardaki aylık kazancın en az % 50 si nisbetini ifade eden bir miktardan başlar.

Bu hususta kanun bir takım ölçüler tesbit etmektedir. Personelin, ayrıca, hastalık halinde muayene, ilâç, tedavi ve bakım masrafları da ilgili teşekkül tarafından karşılanmaktadır.

274 sayılı (15.7.1963 tarihli) Sendikalar Kanunu, memleketimizde Devlet İktisadi İşletmesi halindeki bankalar personeli de dahil olmak üzere, tekml banka personeline sendika kurmak hakkı tanımıştır. Aynı kanun Bankalara da işveren sendikaları kurmak hakkını vermiştir.

Diğer taraftan, 275 sayılı (15.7.1963 tarihli) Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile banka personeli, mensup bulunduğu banka ile ücret, ikramiye ve diğer haklar konusunda sözleşme yapmaktadır. Bu hakları savunmak ve yeni taleplerde bulunmak üzere icabında grev yapabilmektedir. Buna karşılık, işveren olarak Banka Yöneticileri de Lokavt yapmak hakkını haizdir.

Sosyal güvenlik sistemimizde son yıllardaki gelişme, Türkiyede banka personelinin daha geniş maddi ve sosyal haklara kavuşmasını temin etmiş, mesleğe istikrar ve huzur getirmiştir. Zaman içinde, yeni tecrübelerle bu sistemin noksan taraflarının islah ve ikmâl edileceğini ümit etmekteyiz.

Türk Bankacılığının inkişafı, her şeyden önce bu mesleğe gönüllerini ve hayatlarını bağlamış olan insanların huzur ve nisbi bir refah içinde bulunmaları ve daha fazla çalışmalarile mümkün olacaktır.

TAM

Sigorta

Telefon : 47 00 40

SİGORTACILIĞIMIZDA GÜNÜN KONUSU

Hayri BAŞER
(Şark Sigorta T.A.Ş.
Genel Müdürü)

Sigorta dünyamızın aktüel konusu şüphesiz sigorta şirketlerimizin istihsal organları nezdindeki alacaklarını tahsil etmemeleri yüzünden 7397 sayılı Murakabe Kanunumuzun 26 ıncı maddesine muhalefetten 48 ci müeyyide maddesine istinaden cezai tâkibata marûz bırakılmalarıdır. Mucip sebep olarak gösterilen de Şirketlerin Bakanlıkça tanzim ve tesbit edilen azamî prim tahsil ve ödeme mehilleri dolduğu, diğer bir deyimle borçları muacceliyet kesbettiği halde istihsal organlarının muacceliyet kesbeden borçlarının tahsil için kanunî tâkibata geçilmemiş veya aradaki mukavelenin feshedilmemiş oluşudur.

Evveleminde şu ciheti belirtmek yerinde olur ki, Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki 7397 Sayılı Kanunun 26 ıncı maddesi Bakanlıkça tesbit olunan mehiller fevkinde muamele ifasını men'etmiş ve Kanunun 48 nci maddesi de bu fiilin cezai müeyyidesini göstermiştir. Kanunun suç addettiği, mehiller fevkinde muamele ifa etmektir.

Suç, Bakanlığın tâyin ettiği mehiller fevkinde muamele ifâsı olunca, suçun tekevvünü için şirket tarafından böyle bir muamelenin ifası, yani fiilen fazla mehil verilmiş olması lâzımdır. Mehil vermek icraî, hukukî bir muameledir. Borçluya munzam bir ödeme mehli tanımak demektir. Diğer taraftan alacaklı mehil vermekle o müddet zarfında Mahkemeye veya İcraya müracaat etmek hakkını kaybeder. Şayet, sigorta şirketleri muacceliyet kesbetmiş borçların ödenmesi için böyle bir munzam mehil vermemiş, getirdikleri ticarî senetleri tahsil edilinceye kadar muacceliyet kesbetmiş, borçlarından düşmiyerek borçların sâdece tahsilini teminen almış ise, kanunî tâkibata geçilmemesi veya aradaki mukavelenin feshedilmemesi gibi icraînin zıddı olan selbî tutumlarından dolayı nasıl munzam mehil vermiş sayılabilirler?

Kaldı ki, Kanun şirketleri acentelik akdini feshetmeğe veya kanun yollarına müracaat etmeye mecbur da tutmamıştır. Hukukun umumi bir prensibi olarak, hiç kimse dâvaya icbar edilemez. Nitekim Hukuk Usul Muhakemeleri Kanununun 79 uncu maddesi «Kanunen sarahat

olmadıkça hiç kimse kendi lehine olan dâvayı ikameye veya hakkını talebe icbar olunamaz» hükmünü âmirdir.

Nihayet istihsal organları, kanunen borçlarını mehli içerisinde ödeme mükellefiyetlerini zamanında yerine getirmiş olsalardı, esasen suç tekevvün etmiyecekti. Suç kendilerinin bu kanunî mecburiyet ve mükellefiyetlerini edâ etmemiş olmalarından meydana gelmiştir. Bu suçun cezai mes'uliyeti de tabiatıyla kendi fiil ve hareketleriyle ona sebebiyet veren istihsal organlarına râci ve münhasır olmak gerekir. Ceza hukukunun temel prensiplerinden sayılan cezanın şahsiliği prensibi de bunu icap ettirir. Binnetice başkalarının işlediği suçla şirketleri ilzam etmek, alacağını tahsil edememekten dolayı zâten gadre uğramış olanları, bu gadre uğratanları bir kenara bırakıp bir defa da cezai tâkibata marûz bırakmak en basit hak ve nasafet kaideleriyle bağdaşabilir mi? Hani şu meşhur, «ey hürriyet senin uğruna ne hürriyetler kurban ediliyor?» feryadının, burada, «ey hak senin uğruna ne haklar kurban ediliyor?» feryadına bürünmemesine imkân var mı?

7397 Sayılı Murakabe Kanunumuzun 26 ıncı madesinin 3 üncü fıkrası Ticaret Bakanlığınca tesbit olunan azamî komisyon nisbetleri fevkinde komisyon ödemedi bahseder. Sigorta şirketleri eğer istihsal organlarına munzam mehil vermemişlerse, güya munzam mehil verildiği beyanı ile bu yolda Bakanlıkça tesbit edilen azamî komisyon nisbetleri fevkinde «bir nevi komisyon ödemiş durumuna düşmüş» oldukları neticesinin çıkarılmasına gelince, ceza hukukunun kıyasa aslâ cevası vermemesine nazaran vâki isnat ve iddia kanunsuz, suç, kanunsuz ceza olmaz temel prensibine aykırıdır.

Ashında Murakabe Kanunumuzun bu hükmü getirmesinde kanun koyucusunun gözettiği maksat sigorta şirketlerine olan borçlarını ödemiyerek onların malî durumlarına zarar verdikleri görülen istihsal organlarının ileri bu kabil hareketlere tasaddi etmelerini önliyerek emniyet satışı yapan sigorta şirketlerinin malî bünyelerini korumak suretiyle umumî sigortalılar kütesinin hak ve menfaatlerini teminat altına almaktan ibârettir.

İstihsal organları yanı sıra günün birinde sigorta şirketlerinin de cezai tâkibata marûz bırakılacağı, her halde kanun metnini hazırlamakta uzak yakın çalışmış olanların hiç birisinin hatırına dahi gelmediği kanısında ve inancındayız. Tatbikatın aksi yönde dejenere olması sigortacılığımızın itibarına ve sigorta şirketlerimize karşı günden güne artmasını arzuladığımız teveccüh ve itimada büyük zararlar getirir. Sigorta endüstrimizin koruyucusu sıfatıyla başta Ticaret Bakanlığımızın ve sonra Hükümetimizin bu önemli konuya dikkat ve alâkasını çekmeyi bir meslek borcu sayarım.

T Ü R K İ Y E G A R A N T İ B A N K A S I A . Ş .

KURULUŞ : 1946

Sermayesi: 20.000.000.— Lira

Her nev'i dahili ve harici Banka muamelâtında

Sür'at, kolaylık ve emniyet

Umum Müdürlük telgraf adresi : GARUMBANK

Şubelerin telgraf adresi : GARANBANK

Yurt içinde 66 Şube

Dünyanın her yerinde muhabirleri vardır.

Tasarruf teşvik plânında Nişantaşında tam konforlu

Apartment daireleri ve para ikramiyeleri

G A R A N T İ B A N K A S I

PARANIZIN, İŞİNİZİN, İSTİKBALİNİZİN GARANTİSİDİR.

1868

**ASIRLIK TECRÜBE
ARADIĞINIZ EMNİYET
BOL İKRAMİYE
SOSYAL HİZMET**

**EMNİYET
SANDIĞI**

(Basın: 25040)

PIYASA HAREKETLERİ

Hazırlayan: Yıldırım KILKIŞ
(İşletme İktisadı Enstitüsü
Öğretim Üyesi)

A — SINAİ MAMÜLLER

1. Dokuma Sanayii Mamûlleri :

a) Yünlü Dokuma :

Yün ipliği fiyatlarında geçen ay görülen yükselme ve dolayısıyla yünlü dokuma mamûlleri fiyatlarına aynı yönde tesiri bu ayın satışları üzerinde kendini hissettirmiştir. Ancak tenzilatlı satışların aksi yöndeki tesiri ile bu mamûllerin satışını ciddi bir şekilde etkileyememiştir. Tops ihtyacının giderilmesi dolayısıyla önümüzdeki devrenin fiyat bakımından daha müsait olacağı ümit edilmektedir.

b) Pamuklu Dokuma :

Pamuklu dokuma piyasası Şubat dönemine nazaran daha hareketli geçmiştir. Yaz mevsiminin yaklaşması dolayısıyla Anadolu tacirlerinin alımları artmış, stoklar geçen aya nazaran % 4-5 eksilmiştir. Sümerbank'ın bir kısım pamuklu mamûllerine zam yapması ve talebin artması, basma, emprime, poplin ve döşemelik kumaşların fiyatlarının 5 ilâ 50 kuruş arasında yükselmesine tesir etmiştir.

Talebin önümüzdeki ay daha yükselmesi beklenmektedir.

2. Züccaciye ve Pencere Camı :

a) Züccaciye :

Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikasındaki grevin devam etmesi, züccaciye piyasasını ciddi surette sarsmıştır. Çeşitler erimiş ve grev dolayısıyla başgösteren arz noksanlığı fiyatların yükselmesine ve stokların % 30 erimesine sebebiyet vermiştir. Bilhassa bazı ilâç şirketleri, bazı kalemlerin satışına imkân bulamamıştır.

Grevin, Hükümet emriyle ertelenmesi dolayısıyla önümüzdeki devrenin taleplerin karşılanması bakımından bir gelişme göstermesi beklenir.

b) Pencere Camı :

Mevsim dolayısıyla inşaat piyasası oldukça canlıdır. Fabrika satışları hareketlidir. 1-20 Mart tarihleri arasında 7 milyon TL. sınırın üzerinde pencere camı ve 104.500.— TL. tutarında dura camı satışı olmuştur.

Inşaat mevsimine hazırlık olmak üzere, pencere camı fabrikası 2-3 mm. lik çeşitlerin üretimine hız vermiştir. Bu sebeple 4-6 mm. lik kalın camların temininin güçleşeceği beklenmektedir.

3. Elektrik Malzemesi :

a) Geçen ay zarfında görülen bakır tel fiyatlarındaki yükselme sabit kalmış, piyasaya arz, fabrikaların üretimindeki artış dolayısıyla piyasanın ihtiyacını karşılayacak duruma gelmiştir.

b) Elektrik Motörleri :

10 HP'den küçük ithal malı motörlerin piyasadaki mevcutları git-tikçe azalmaktadır. İstanbul ve Ankara'daki fabrikaların üretimi artmaktadır. Bu sebeple ithal malı motör fiyatları ile yerli motör fiyatları arasında bir denge kurulmuştur.

Ereğli Fabrikasının silisli sac imâlinin yakında gerçekleşmesi beklenmektedir. Doğu Almanya'dan yapılması mümkün olan ithalât ger-çekleşince fiyatlarda biraz gerileme görüleceği ümit edilmektedir.

10 HP'den büyük güçteki motörlerdeki arz noksanlığı devam etmek-te, ancak talepte artış görülmediğinden, piyasa durgunluğunu muhafaza etmektedir.

B — İNŞAAT MALZEMESİ .

1. Yuvarlak Demir :

İthal muamelelerinin gerçekleşmesi neticesi piyasaya APA memleketleriyle, Rusya ve Macaristan'dan kütük gelmiştir. Ayrıca 16 ncı Koda 2.100.000 dolar olan kütük kontenjanı 5.100.000 dolara yükseltilmiş, ve Rusya'ya verilen 4.5 milyon dolarlık bir ek kontenjan ile ham madde ihtiyaçları tamamen ferahlamıştır. Bu durumun neticesi olarak yuvarlak demir fiyatlarında 5 kuruş gerileme görülmüştür.

Fabrika satışları, 6 mm. lik yuvarlak demirler için 190 - 195 kuruş,

8 - 12 mm. lik için 180 kuruş, 14 - 22 mm. lik için 177 - 178 kuruştan muamele görmüştür.

İnşaat mevsimi dolayısıyla talebin gittikçe artması karşısında, arz imkânlarının da genişletilmesinin, fiyatların bir müddet sabit kalmasını sağlayacağı sanılmaktadır.

2. Profil Demir :

Bu piyasanın gittikçe hareketlendiği görülmektedir. Karabük ve İzmir'deki haddehanelerin stokları tükenmiş durumdadır. Anlaşmalı memleketlerden Mart ayı içinde muhtelif boylarda köşebent, U ve putrel demiri gelmiştir. 10 ve 22 lik I demirleriyle 65 lik U demirinde 10'ar kuruş artış kaydedilmiş, diğer çeşitlerin fiyatları sabit kalmıştır.

3. Çivi :

Kütük ithalinin gerçekleşmesi dolayısıyla çivi fiyatlarında geçen ay husule gelen gerileme devam etmiştir. Üretim piyasanın artan taleplerini karşılamaktadır. Bu maddede bir fiyat artışı şimdilik beklenmemektedir.

4. Çimento :

1966 kış aylarında havaların iyi gitmesi dolayısıyla çimento satışları çok artmış ve fabrikaların tam kapasite ile üretimde bulunmalarına rağmen fiyatlar 11 - 11.50 TL. sına yükselmiştir.

Sanayi Bakanlığı bunun üzerine K/1164 sayılı kararına ilişkin tebliği neşretmiştir. Bu tebliğe göre çimento fabrikalarından, müstehlikin uygun fiyat ve şartlarla çimento alabilmelerinin temini istenmektedir. Ancak uygulama farklı olmakta ve fabrika kapılarında 11 TL. sına devredilen mal, nalburlarda 13 - 14 TL. sına müşteri bulmaktadır.

5. Çinko Levha :

Her çeşit çinko levha ithal edildiği için, fiyatlar, bir ay zarfında 20 ilâ 50 kuruş gerilemiştir.

6. Kereste :

Fiyatlar genellikle geçen ayın ulaştığı seviyede kalmıştır. Mart ayı kereste fiyatları şöyledir:

	Kaba işler için	Doğramalık
Kökнар	520 — 600 kr.	615 — 675 kr.
Çam	530 — 600 kr.	675 — 850 kr.
Çırak çamı	—	850 — 1.000 kr.

7. Karo fayans :

1966 Mart ayının vergi ayı olması dolayısıyla satışlar biraz durgunluk göstermiştir. Fabrika fiyatları 5 kuruş gerilemiş, serbest piyasa fiyatları ise 2-3 kuruş ucuzlamıştır.

Ekra beyaz fayanslar 105 - 106 kuruştan, Standard fayanslar 103 kuruştan, üçüncü çeşitler 95 kuruştan, ithâl malı mallar ise 100 - 140 kuruştan muamele görmüştür.

Mamafih önümüzdeki devre, inşaat piyasasındaki gittikçe artan gelişme dolayısıyla fiyatların kısmi bir artış göstermesi beklenmektedir.

C — GIDA MADDELERİ

1. Bakliyat ve Pirinç :

Piyasa nisbi bir durgunluk göstermiştir. Şubat ayında 190 - 240 kuruş arasında olan dermason fasulyesinde fiyatlar sıra mallarda 190 - 225 kuruş, lüks mallarda 260 - 270 kuruştan fazla olmamıştır. Kırmızı mercimek 260 - 270 kuruş, sıra yeşil mercimek 175, lüks mallar ise 200 - 230 kuruştur.

Amerika'dan 9 bin ton pirinç ithalinin öngörülmesi dolayısıyla, pirinç fiyatları biraz gerilemiştir. Mart ayı sonu itibariyle, bersani pirinçler 330 - 345; kulaklı 360 - 355, karolin 380 - 390 kuruştan muamele görmüştür.

İthâl malı pirinçlerin gelmesi üzerine piyasa fiyatlarının bir miktar gerilemesi beklenmektedir.

2. Zeytinyağı ve diğer nebati yağlar :

Zeytinyağ üretiminin bu yıl düşük olması dolayısıyla, fiyatlarda yükselme beklenmektedir. Mart ayındaki durgunluk ay sonunda değişmiş ve taban fiyatları ekstra ekstra mallarda 7 liranın üstüne çıkmıştır. Diğer nebati yağlarda da zeytinyağına paralel olarak bir artış olması muhtemeldir.

3. Beyaz Peynir :

Havaların iyi gitmesi dolayısıyla üretim bol olmaktadır. Piyasaya gelen beyaz peynir stokları dolayısıyla, eldeki eski malın satışı yavaşlamış ve fiyatlar % 8-10 arasında bir gerileme göstermiştir. Tam yağlı peynirlerin tenekesi 90 - 100 TL., yağlılar 85 TL., yarım yağlılar 75 - 80 TL. üzerinden muamele görmüştür.

D — ALTIN FİYATLARI

1966 Mart ayında altın fiyatları şu seyri göstermiştir: (TL.)

	Cumhuriyet	Reşat	İngiliz
1 Mart haftası	96,40	155	120
8 Mart haftası	95,70	153	119
15 Mart haftası	96,20	154	121
22 Mart haftası	96,40	154	120
1966 Mart sonu	97	153	120

Geçen yılın fiyatlarıyla mukayese edilince, haftalık ufak dalgalanmalara rağmen, fiyatların sakin olduğu ve yükselmediği görülmektedir.

E — TOPTAN EŞYA FİYATLARI

1958 = 100 itibariyle, İstanbul toptan eşya fiyatları indeksi, 1966 Mart ayında 147,6 olmuştur. 1966 Şubat ayında 148,4 olan bu indeks, geçen yılın Mart ayına nazaran % 9,82 bir fazlalık göstermektedir.

F — DIŞ TİCARET :

Dış ticaretimizin ihracat ve ithalat toplamaları hakkında elde edilen son bilgiler ancak 1966 Şubat ayına aittir.

1. İhracat :

Bu bilgilere göre, 1966 yılında Ocak-Şubat ihracat toplamı kıymet olarak 920.718.000 TL. dir. Bu rakam 1965 yılına nazaran 324.316.000 TL. bir fazlalık göstermektedir. İhracat kalemlerindeki artış bilhassa fındık, tütün ve pamukta olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, Batı Almanya, Çekoslovakya, Fransa, Hollanda, Irak, İngiltere, İsviçre ve Lübnan, ihracatımızın geçen yıla nazaran daha fazla geliştiği memleketler olarak görülmektedirler.

2. İthalât :

1966 Ocak - Şubat ithalâtımızdaki artış farkı 136.503.000 TL. dir. Aynı devredeki ithalât toplamı 983.856.000 TL. olmuştur. Akaryakıt (Fasıl 27) ithalâtında görülen azalmaya mukabil, demir ve çelik, makineler, nakil vasıtaları, ve nebatî yağlar ithalâtı artan kalemlerdir.

Amerika Birleşik Devletlerinden ithalâtımız geçen yıla nazaran 40.915.000 TL. azalmıştır. Buna mukabil Batı Almanya'dan, Fransa'dan, Çekoslovakya'dan, Irak'tan, İngiltere'den ve İtalya'dan yapılan ithalât önemli artış göstermiştir.

Okuyucu Soruları :

İstanbul'dan Bir Okuyucumuzun Sorusu :

Bankadan esham - tahvilât veya altın karşılığında istikrazda bulunabilmek için tacir olmağa veya Bankaca kredi tesbitine lüzum var mıdır?...

Ocak/1966 sayımızda da belirttiğimiz gibi Bankalar Kanunu'nun 46. maddesinde «**talep sahipleri**» nden söz edilmiş olmasına göre, Bankanın vereceği kredilerde esas itibariyle talep sahibinin tacir olup olmadığını araştırmak için kanunî bir sebep yoktur. Ancak, tatbikatta Bankalar Kanununun 46. maddesindeki haller dışında Bankalar tacir olmayan kimselere kredi vermeği kredi değerliliği, takip hukuku v.b. sebeplerle uygun görmemektedirler.

Öteyandan, Bankalar Kanununun sözkonusu 46. maddesine göre, «3500.- lirayı geçmiyen muameleler ile tevdiat mukabili ikrazlar ve **bor-sada kote esham ve tahvilât**, Hazine bonoları ve Hazine kefaletini haiz bonolar veya **altın terhini mukabilinde açılacak krediler**» için talep sahibinden hesap vaziyeti istenmesine lüzum olmadığından bu gibi ikrazlarda bankalar -ikrazın teminatı da her zaman paraya çevrilebilen kıymetler olduğundan- müşterinin kredili olmasını veya tacir bulunmasını aramazlar. Çünkü, ikrazların dayanağı «kredi değerliliği» değil, nakde çevrilme kolaylığı dolayısıyla karşılık alınan kıymetlerdir.

Nisan/1966 sayımızda bir okuyumuzun gayrimenkul teminatı ve-rilecek teminat mektupları ile ilgili bir sorusuna verilen cevapda, «**Hat-tâ karşılığında nakit bulunsa dahi bloke muamelesi de kredinin teminatıdır**. Nitekim bu teminat gerekli rehin muamelesi yapılmadığı takdirde alacaklı üçüncü şahıslar tarafından haczedilebilir» sözü, muamele-nin hukuki cephesini aydınlatmak açısından belirtilmiş bulunmaktadır.

Samsun'dan Bir Okuyucumuzun Sorusu :

S o r u : Bir borçlu cari hesabın haczedilen alacaklı bakiyesini he-nüz sonu gelmemiş iken ödemek mecburiyeti var mıdır?

C e v a p : Cari hesapların mahiyeti icabı, banka nezdinde taleb-eedilebilecek bir alacağın doğması ve taraflardan birinin alacaklı sıfatını iktisap etmesi ancak devre sonunda tahakkuk eder. Ticaret Kanunu bakiyenin haczi bahsinde cari hesapların bu özelliğine uygun olarak, haczedilen meblâğın normal hesap devresi sonunda ödenebilmesi esasını kabul etmiştir.

Bu itibarla, bakiyenin ödenmesi ancak hesap devresi sonunda iste-nebilir, devre sonundan evvel ödemek mecburiyeti yoktur. (T.C.K. 98/3) Alacaklı cari hesaplar için bu hüküm tatbik olunmaz.

**REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!**

BASIN İLAN KURUMU

**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.**

Genel Müdürlük .

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

(Basın: 11672)